

PELAGICUS 1

Årgång 1, 1986

PELAGICUS - Årgång 1, 1986

Meddelande nr 8 från Skandinaviska Havsfågelgruppen

Innehållsförteckning:

- 2 Pelagicus - en tidskrift om havsfåglar.
- 3 Rolf Jansson. Stormfågeln Fulmarus glacialis i Kattegatt 1985.
- 7 Erik Vikkelsø Rasmussen. Forekomsten af skråper Procellariidae i Kattegat-Skagerrak 1985.
- 11 Henning Nøhr. Stormsvaler.
- 15 Lars Lindgren. Forekomsten af Suler Sula bassana i Kattegat 1985.
- 19 Klaus Malling Olsen. Forekomsten af Kjoever Stercorariidae i Kattegatt 1985.
- 24 Richard Bergendahl. Tretåig mås Rissa tridactyla, tärnmås Larus sabini och dvärgmås Larus minutus i Kattegatt 1985.
- 30 Stig Rosén. Alkor Alcidae i Kattegatt 1984.
- 33 Bent Møller Sørensen. Forekomsten af havfugle ved Stignæs, Sydvestsjælland.
- 38 Håkon Skjauuff & Gunnar Numme. Oslofjorden 1985.
- 48 Folke Gravklev. Havsfugl ved Jomfruland høsten 1985.
- 50 Göran Blidberg. Havsfåglar observerade mellan Göteborg och Newcastle sommaren 1985.
- 55 Vidar Seim. Havsvalefangst i Vest-Norge.
- 59 Finn Danielsen, Jan Durinck & Henrik Skov. Trusler mod havfugle - en kort oversigt og nogle eksempler.
- 65 Mats Peterz. Till havs i storm.
- 69 Bernhard Storstein. Litteratur om sjøfugl publisert i Norge 1980-1985.
- 74 Recensioner
- 77 Aktuellt
- 78 Adressförteckning.

PELAGICUS, årgång 1, kan rekvireras genom att 35 svenska kronor sätts in på Kullabygdens Ornitologiska Förenings postgiro nr 2 24 39 - 4. Märk talongen "Pelagicus 1".

RAPPORT från
KULLABYGDENS
ORNITOLOGISKA
FÖRENING
Supplement 8
ISSN 0280-008X

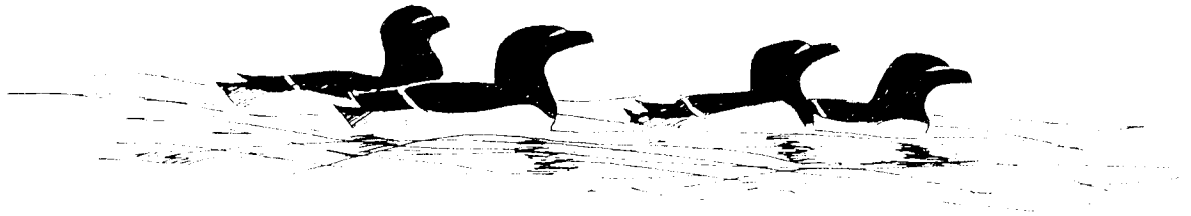
Redaktör: Mats Peterz
Redaktion: Geir Andersen
Mikael Ritman

Omslag och illustrationer:
Rolf Jansson

PELAGICUS

-

en tidskrift om havsfåglar

Den huvudsakliga anledningen till att Havsfågelgruppen bildades 1978, för nu åtta år sedan, var att kartlägga och sprida kännedom om havsfåglars uppträdande i Kattegatt. Som ett led i detta arbete stod det klart att vi skulle ge ut någon form av publikation. Det var då naturligt att vi inriktade oss på en rapport med sammanställningar över observerade havsfåglar i vårt verksamhetsområde. Bakom oss har vi nu sju årgångar av HAVSFÅGLAR I KATTEGATT, kanske mer kända under smeknamnet "Havsfågelrapporten".

Havsfågelgruppens verksamhet har med åren utvecklats och utvidgats. Nya arbetsfält har gripits an och ornitologer intresserade av havsfåglar från områden utanför Kattegattregionen har slutit sig till gruppen. Det senare var också en av anledningarna till att vi 1984 beslöt att byta namn till Skandinaviska Havsfågelgruppen.

I och med den bredare inriktningen på arbetet under senare år, är det inte längre relevant för Havsfågelgruppen att ge ut en rapport under namnet Havsfåglar i Kattegatt. Det nu föreliggande första numret av PELAGICUS markerar således en anpassning till vår nuvarande verksamhet. Det är vår förhoppning att tidskriften kommer att fungera som ett organ för att sprida kännedom om verksamheter gällande havsfåglar i vid bemärkelse, och då särskilt med anknytning till de Skandinaviska länderna. Ett annat mål är att knyta och upprätthålla kontakter mellan ornitologer i Skandinavien. Bl.a. av den anledningen är vi en flerspråkig tidskrift - var och en skriver på sitt modersmål. För den som önskar göra sina studier kända för en internationell publik föreligger dock möjligheten att inkludera en engelsk sammanfattning. Vår nuvarande målsättning är att ge ut ett nummer per år.

För att få en läsvärd tidskrift är vi i allra högsta grad beroende av att få in relevant material. Redaktionen hoppas därför i framtiden få motta bidrag om havsfåglar som kan intressera en större läsekrets i de Skandinaviska länderna.

STORMFÅGELN

Fulmarus galcialis

I KATTEGATT 1985

Rolf Jansson

Tidigare redovisningar har visat att stormfågeln inte är någon särskilt rask flygare. Det tar ganska lång tid för den att flyga runt Kattegatt. De stora mängderna stormfågel håller i huvudsak till i Nordsjön, för att avta i antal in mot Skagerack och Kattegatt. Årets siffror visar också hur antalet fåglar succesivt minskar från norr till söder utmed svenska kusten ned till Själland. Minskande salthalt i vattnet reducerar sannolikt födotillgången för stormfåglarna, vilket kan vara en av anledningarna till att färre fåglar ses i södra Kattegatt.

I årets material har flera observationer gjorts på olika färgfaser av stormfågel. Fisher (1952) redovisar fyra färgvarianter av stormfågeln: Dubbelt ljus, ljus, mörk och dubbelt mörk. Indelningen kan diskuteras, i synnerhet dess värde vid fältobservationer av den karaktär som bedrivs i Kattegatt med ogynnsamt väder, dåliga ljusförhållanden etc. Dubbelt ljus har noterats vid Läsö 8.9. Dubbelt mörka har noterats vid Hönö 10.11 (2 ex), Båstad 11.11 (1 ex), Kullen 12.10 (1 ex), Skagen 8.8, 2.11 och 7.11 (1+1+1 ex) och Bulbjerg 7.9 (1 ex). "Halvmörka" fåglar har setts vid Kullen 15.6 (1 ex) och Skagen 7.11 (8 ex), 8.11 (3 ex) och 10.11 (1 ex).

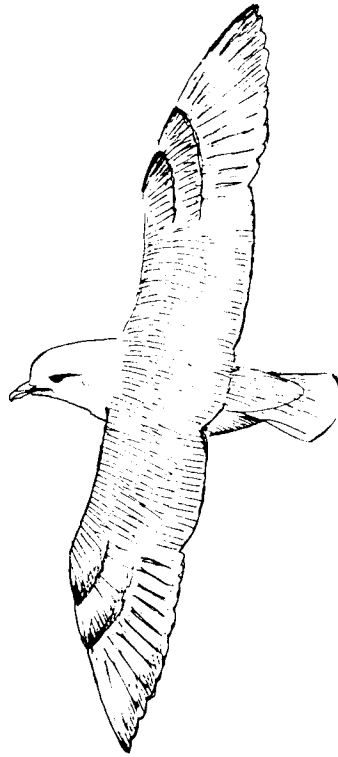
Mörka fåglar är dominerande på nordliga breddgrader. I Storbritannien, på Färöarna, i Norge, Island och vid Jan Mayen ligger antalet mörka individer på 0-1%. På Björnön finns det ca 60% mörka fåglar och vid Svalbard, Franz Josefs land och nordostligaste Grönland finner man 95% mörka.

Av de totalt 21 mörka stormfåglarna i Kattegatt 1985, iakttogs 17 i november och vardera 1 ex i månaderna juni, augusti, september och oktober. Tidigare sammanfattningar i Havsfåglar i Kattegatt har också visat att de mörka fåglarna i huvudsak dyker upp under förvintern. Detta pekar på att vi då berörs av nordligare populationer än tidigare under hösten.

I tabell 1 redovisas alla fynd av stormfågel för varje lokal och månad under 1985. I tabell 2 redovisas samtliga fynd under månaderna augusti till och med november.

LITTERATUR

Fisher, J. 1952. The Fulmar. London.

Tabell 1. Observationer av stormfågel under 1985, fördelat på månader.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Summa
Hållö						2		31	251	2	7		293
Hönö								417	55	12	30	1	515
Nidingen								135	52	9	23	1	220
Getterön					4			49	73		54		180
Rödskår									4				4
Galtabäck									1	1			2
Glommen					3								3
Busör					4								4
Skallen								1	1		1		3
Tyludden									1		1		2
Påarp										1			1
Grötvik											5		5
Båstad											3		3
Hovs hallar									5		4		9
Torekov									2		1		3
Hallands väderö											8		8
Inre Skälderviken									1				1
Arild										2			2
Kullen		1				4		11	10	4	24		54
Helsingør										4	1		5
Klint										4			4
Silleleje									2	10	13		25
Tisvilde										1	2		3
Spodsbjerg										21	9		30
Rørvig									3	6	4		13
Stensnaes									1				1
Voerså								1					1
Laesø									11				11
Skagen			1	4	2	4	55	736	3253	54	183		4292
Lild Str/Bulbjerg							42	2	1060	1345	1240		3689
Hanstholm								1	79	2			82
Ørhage								10	286	1	105		402
	0	1	1	4	2	21	97	1394	5151	1479	1718	2	9870

Tabell 2. Samtliga observationer av stormfågel under månaderna augusti - november 1985.

AUGUSTI

	1	2	3	4	5	6	7	8	11	12	15	20	22	23	24	25	26	27	29
Hållö							27												4
Hönö	77		2	2		1	13		7				2	313					
Nidingen							3							131			1		
Getterön		46																	
Skallen		-3				1													
Kullen	1			3								1		6					
Voerså	1																		
Skagen		405	20	30		28	179		1		1			37	18	10		1	
Bulbjerg									3R	1R						-3			1
Hanstholm																			1
Ørhage		10																	

SEPTEMBER

	1	2	4	6	7	8	9	11	15	16	17	18	19	20	21	22	25	28
Hållö										250								
Soten									-1									
Hönö									1	2	1	19		22	10			
Nidingen				-10						28	2	-9	-1	2				
Getterön			-1	6														
				-66														
Rödkär																3		
Galtabäck																-1	-1	
Skallen						-1												
Tyludden																		
Hovs hallar							2				5							
Inre Skälderviken									1									
Kullen			1	2	4							2		1				
Gilleleje					1	1												
Rørvig			1	1		1												
Stensnaes		1																
Laesø						8	3											
Skagen					5	55			2	1200	1325	35		400	200	25	2	1
Bulbjerg	1R	302		17							732						1R	
Hanstholm		1								7		56		12				8
Ørhage					153	39						1R		1R		1R		
						-19										75		

Tabell 2 (forts.).

OKTOBER														
	5	10	11	12	13	18	19	20	21	25	26	27	28	31
Hällö		1												
		-1												
Hönö								10	2					
Nidingen			3											
			-1											
Rödskär								-1						
Påarp								1 död						
Arild				2										
Kullen				3				1						
Klint				4										
Gilleleje				10										
Tisvilde				1										
Spodsbjerg				20		1								
Rørvig				6										
Skagen	2R		1	25	4	7	4	5			2	1		
						3R								
Bulbjerg		4		1338									1	2
Hanstholm	2													
Ørhage													1	

NOVEMBER

	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13
Hällö				-1					5	-1	
Hönö					1	15		15			
Nidingen			1		2	20					
Getterön					2	23					
					-1	-28					
Skallen						1					
Tyludden							1				
Grøtvik						5					
Båstad									3		
Hovs hallar						1			3		
Torekov		1									
Hallands väderö		4	4								
Kullen		2	1			8		1	13		
						-1			-1		
Helsingør		1									
Gilleleje						4		-1	8		
Tisvilde										2	
Spodsbjerg									9		
Rørvig									3	1	
Skagen	5	14		2	2	24	7				
				-1		-110	7R	1			
						10R					
Bulbjerg	1	118			18	6		64	1032		
					-1						
Ørhage											105

FOREKOMSTEN AF SKRÅPER

Procellariidae

I KATTEGAT-SKAGERRAK 1985

Erik Vikkelsø Rasmussen

ALMINDELIG SKRÅPE *Puffinus puffinus*

Med ialt 45 individer, er der tale om en årsforekomst over middel, heraf er de 24 noteret i Kattegat-regionen med mulighed for gengangere (tabel 1). Normalt ses der 11 i gennemsnit på en sæson i Kattegat. Antallet af fugle i Nordjylland - Skagerrak/Vesterhavet er af normal omfatning.

Tabel 1. Antallet af Almindelig Skråpe i 1985.
Table 1. Numbers of Manx Shearwater in 1985.

	Jun			Jul			Aug				Sep				Okt	Nov	I alt:		
	9	28	29	15	1	2	4	6	7	23	1	4	6	7	20	28	12	7	Total
Hållö									2-1										3
Hönö							1	1	1						1				4
Nidingen								1	1	3			-1						6
Getterön					1								1-1					1	4
Skallen																		2	2
Kullen	1								1										2
Gilleleje																	1		1
Spodbjerg																	1		1
Rørvig												1							1
Voerså		1																	1
Stensnæs			1																1
Skagen		1			1	1													3
Ejstrup Strand																			1
Bulbjerg									2	1					1		1		4
Ørhage													10-1						11

Totalt set er den tidsmæssige fordeling helt i linie med tidligere års resultater: 1/6 - 31/8 21 ex. 47%, 1/9 - 30/11 24 ex. 53%. Den overvejende del er set i sommermånederne og sensommeren. Den største træk dag blev den 7/9 hvor 10 fugle trak syd og 1 fugl trak vest ved Ørhage, Nordjylland. Kun 17 ex. (37 %) er indsendt med nøjagtigt klokkeslet, hvilket umuliggør sammenligning lokaliteterne imellem.

Racebestemmelser er også gjort i 1985.

P. p. mauretanicus: Fuglen 7/8 1 trk N Sotenäs var en sådan, ligeledes 6/9 1 trk S Getterön.

P. p. puffinus: Så godt som alle Almindelige Skråper, der iagttages i vore farvande er denne race, og flere er i sommerens/efterårets løb bestemt til denne nordatlantiske race.

KUHLS SKRÅPE Calonectris diomedia

For andet år i træk en observation fra Sverige, der skal forelægges SU/Rk: 11/11 1 trk. SW kl. 10.22-10.24 Kullen. Det skal i denne forbindelse nævnes, at der den 6/11 og 10/11 begge dage blev noteret en ubestemt skråpe (troligen Kuhls Skråpe) trk. S ved Hönö. Den 10/11 noteredes den kl. 7.55.

SODFARVET SKRÅPE Puffinus griseus

Året blev et rigtigt gennemsnitsår med i alt 132 fugle (tabel 2), hvilket er betydeligt færre end i 1983 og 1984. Af disse er ca. 95 fugle fra Kattegat-regionen. Den geografiske fordeling af iagttagelserne falder i tråd med tidligere års resultater, idet hovedlokaliteterne Hönö, Nidingen, Getterön, Kullen, Gilleleje og Rørvig står for det overvejende antal (65 %), ligesom der som tidligere selvfølgelig er mange spredte observationer. Mest bemærkelsesværdig er dog i alt 11 fugle ved Stignæs, Sydvestsjælland, i bunden af Storebælt. Datomæssigt falder Stignæs-fuglene sammen med en stor skråpeforekomst ved Blåvands Huk primo november, og det kan ikke udelukkes, at fuglene er blæst ind over Jylland og ned i Østersøen i forbindelse med dette influx.

Antallet af fugle i november er overraskende højt (tabel 3), og det højeste antal fugle på én dag blev 9 ex. der trak vest ved Rørvig den 3/11. En så stor andel novemberfugle, er aldrig set i Kattegat før, men ved den danske Vestkyst blev der den 17/11 1971 registreret et kæmpe-influx (Rasmussen 1985).

Tabel 3. Antallet af Sodfarvet Skråpe fordelet på måned.
Table 3. Numbers of Sooty Shearwaters distributed on months.

Måned	N	%
Juli	1	0,8
August	9	6,8
September	32	24,2
Oktober	22	16,7
November	68	51,5
I alt	132	100,0

Tabel 2. Antallet af Sodfarvet Skråpe i 1985.

Table 2. Numbers of Sooty Shearwaters in 1985.

	Jul		Aug		Sep				Okt								Nov				I alt: Total																				
	22	2	4	23	24	4	6	7	8	15	16	17	20	21	27	28	5	10	11	12		18	20	22	30	2	3	5	6	7	8	10	11	12	13						
Sotenäset											1																									1					
Hållö										1								1																		2					
Hönö					1					-2									3																3	9					
Nidingen				-4			-1												1																2	8					
Getterön							-7																												-1	1	1	10			
Rödskår														1																							2				
Skallen						1		-1																												4	6				
Tyludden																																					-1	1			
Grötvik																																					-1	1			
Båstad																																						1	1		
Hallands Väderö																																						1	1		
Torekov																																							1	1	
Rönneåns Mynning																																							1	2	
Kullen					1																																		2	2	
Gilleleje																																								1	10
Spodbjerg																																								1	7
Rørvig																																								1	4
Stignæs																																								1	18
Voerså																																								1	11
Skagen																																								1	1
Bulbjerg																																								1	12
Hanstholm																																								1	17
Ørhage																																								1	1
																																								1	6

Så godt som alle fugle er set under kraftig pålandsvind, som i tidligere år. Hovedparten var trækkende fugle, og kun 1 ex. er noteret som rastende. Iøvrigt skal blot bemærkes, at antallet af fugle i tabell 2 for Nordjylland nok er i underkanten af det reelt registrerede.

.PS: Også for Sodfarvet Skråpe er der en tendens til at folk "glemmer" at notere klokkeslet, hvilket umuliggør sammenligning lokaliteterne imellem, ligesom hastighedsberegninger.

SKRÅPE SP. Puffinus non det.

I alt 13 ubestemte skråper er rapporteret fra Kattegat og Skagerrak i perioden 9/6 - 10/11. Der er to fugle fra juni som mistænkes for at være Lille Skråpe Puffinus assimilis - en havfugleart der før eller siden bør ses i Kattegat. Som ovenfor nævnt har der været mistanke om Kuhls Skråpe i to tilfælde, ligesom Almindelig, Sodfarvet og Storskråpe i flere.

LITTERATUR

Rasmussen, E.V. 1985. Forekomsten af Sodfarvet Skråpe Puffinus griseus i Danmark. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 79:1-9.

The Occurrence of Shearwaters Procellariidae in 1985.

Manx Shearwater A total of 45 Manx Shearwaters were recorded in the Kattegat and Skagerrak area during 1985. Most birds were seen in August and September. The highest numbers occur during westerly gales. Probably most birds originate from Scotland, the Faeroes and Ireland (P.p. puffinus), but no less than two birds were identified as P.p. mauretanicus from the Mediterranean Sea.

Corys Shearwater One bird 11 November at Kullen, Sweden. This record is not scrutinized by the Swedish Rarities Comm. yet.

Sooty Shearwater The Sooty Shearwater is a regular but sparse autumn migrant to south Scandinavian waters. In 1985 a total of 132 birds have been recorded from the Kattegat and Skagerrak area. Most birds were seen in September, October and November, 24 %, 16 % and 51 %, respectively. The number of birds seen during November is remarkable high for Scandinavian waters.

Highest numbers occur in westerly winds and onshore winds are generally most productive.

Forfattarens adress: Hjorts vej 3, 4500 Nykøbing Sjælland, Danmark

STORMSVALER

Henning Nøhr

Stor Stormsvale

Oceanodroma leucorhoa

Stor Stormsvale blev i efteråret 1985 registreret i pæne antal på de vestsvenske og østdanske fuglestationer. Kulminationen lå sent i forhold til de foregående år, nemlig primo november mod 18.-22. oktober i 1983 og 20.-21. oktober i 1984. Antallet af fugle i de tre år fordeler sig som følgende:

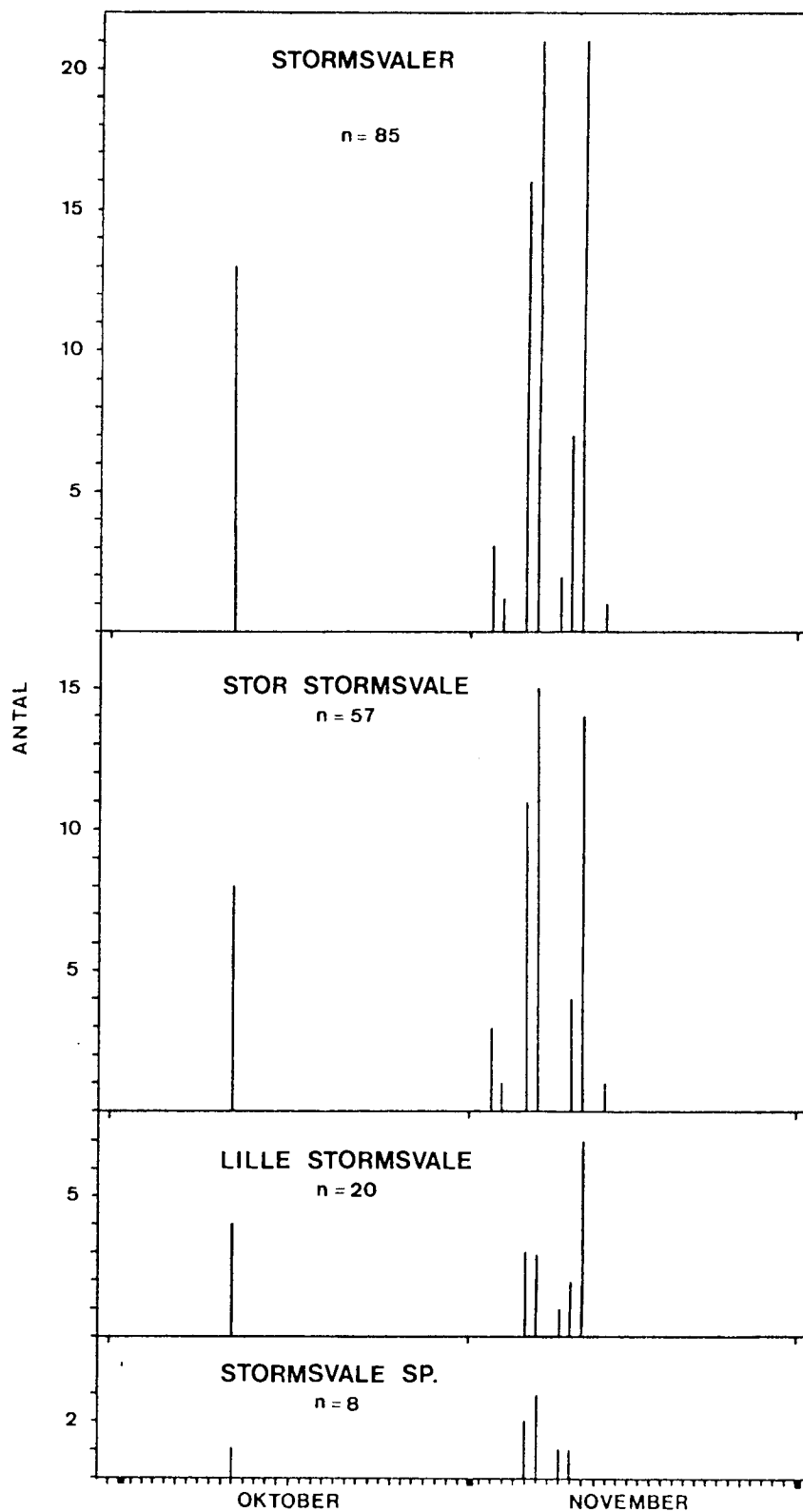
	1983	1984	1985
Stor Stormsvale	97	12	58-59

Den første regulære efterårsstorm i 1985 blev registreret d. 6. september, hvor der målttes vindstyrker på 20-25 m/s, op til 30 m/s i stød, fra vestlige retninger. Vinden tog kun langsomt af i løbet af de næste dage, men der bliver ikke observeret stormsvale. Det skyldes muligvis, at stormsvaleerne primo september ikke for alvor har påbegyndt deres sydtræk. Dagene 7.-8. september var en weekend, så manglende observations-aktivitet på de vigtige havtræk-lokaliteter er vel næppe forklaringen. Det var faktisk den eneste reelle periode i september med vestlige storme, og der foreligger da også kun få observationer fra den jyske vestkyst i den resterende del af måneden.

De første markante forekomster af Stor Stormsvale blev observeret under det første stormvejr i oktober (lørdag d. 12.). Et kraftigt østgående lavtryk over den nordligste Nordsø gav udbredt vestlig storm natten til d. 12. Kombinationen af stormens korte varighed og observationer af Store Stormsvale ned i det sydlige Kattegat (Rørvig) er ret bemærkelsesværdige, især når man tænker på, at dagene før d. 12. ikke var præget af kraftige vinde fra vestlige retninger. Stormsvaleerne må derfor have befundet sig langt inde i Skagerrak og eventuelt ned Kattegat før stormen mellem d. 11. og 12. oktober, da de tidsmæssigt ikke kan være blæst direkte ind fra Nordsøen. På Rørvig sås Store Stormsvale fra 10.44 om formiddagen, mens iagttagelser fra den svenske vestkyst af tre små stormsvale er knyttet til morgentimerne.

Der foreligger ikke flere iagttagelser fra oktober måned, og det kan som for september relateres til en usædvanlig dominans af højtryksbetonet, tørt vejr gennem oktober måneden.

Vi skal helt hen i november, før der kommer efterårsvejr, der for alvor giver forekomster af Stor Stormsvale. I løbet af d. 5 uddybes et nordøstgående lavtryk over den nordlige Nordsø. Lavtrykket er usædvanlig kraftigt (950 mb) og bevæger sig gennem Skagerrak fulgt af meget uroligt og ustadigt vejr. D. 6 registreres fuld storm i hele området med op til 35 m/s på den jyske vestkyst. Det ustadige vejr fortsætter den næste uge frem til d. 12, hvor kold luft trækker ned fra N-NØ i forbindelse med højtryksdannelse over Skandinavien. På trods af den sene storm iagttages pæne forekomster af Stor Stormsvale på den sven-

Figur 1.
 Registrerede
 Stormsvaler
 i efteråret
 1985.

ske vestkyst og den danske østkyst. Igen ses en meget hurtig respons på den kraftige storm, idet der allerede d. 6 ses 11 fugle trækkende syd ved Getteron. Influxen registreres derimod noget senere på de sjællandske lokaliteter, hvor der først observeres Store Stormsvaler d. 11., alle trækkende vest. Det er en tidsmæssig forskel på ca. 5

dage mellem de to områder mod 1-2 dage i 1983. Fordelingen af Stor Stormsvale i oktober og november 1985 ses på figur 1 og den totale fordeling i tabel 1.

Udfra årets observationer kan det konkluderes, at Stor Stormsvale forekommer ved de danske og svenske kyster ved kraftige, vestlige storme i perioden medio september til medio november. Årets observationer tyder på, at tidlige vestlige storme, f.eks. primo september, ikke har samme effekt.

Lille Stormsvale

Hydrobates pelagicus

Antallet af registrerede Lille Stormsvale var over normal i efteråret 1985. Antallet af fugle i de tre sidste år fordeler sig som følgende:

	1983	1984	1985
Lille Stormsvale	8	1	20

Den tidsmæssige fordeling af observationer i 1985 ses i tabel 2 og i figur 1. Jagttagelserne falder nøje sammen med observationerne af Stor Stormsvale og hermed med forekomsten af vestlige storme i perioden oktober til medio november.

Lille Stormsvale er normalt talmæssigt underlegen i forhold til Stor Stormsvale, hvilket kan relateres til den talmsæssige fordeling i den atlantiske trækpopulation (ca. 1:10). I 1985 var hele 26% af de artsbestemte stormsvale Lille Stormsvale, mens procentsatserne for 1983 og 1984 var henholdsvis 7 og 8%. Forklaringen kan være, at sydtrækket for den nordeuropæiske bestand af Lille Stormsvale kulminerer noget senere end sydtrækket for de nordatlantiske Store Stormsvale, der topper medio oktober. Influx fra Nordatlanten og Nordsøen sidst på efteråret vil derfor naturligt indeholde en større andel af Lille Stormsvale.

Stormsvale sp.

7 registreringer af 8-10 fugle. Fordelingen for oktober og november måned ses i figur 1 og totalfordelingen i tabel 3.

Alle observationer på nær to er knyttet til observationsdage, hvor der ses individer af begge stormsvale-arter. Observationerne ved Båstad d. 7 november angives som sandsynlige Store Stormsvale.

Observationen fra Stensnæs på Jyllands østkyst d. 29. juni er bemærkelsesværdig. Ultimo juni 1985 er præget af ustabile luftstrømme fra vest, og observationen understreger, at de rette vejrforhold faktisk kan give forekomster af havfugle på næsten alle tider af året.

Tabel 1-3. Antallet av Stormsvaler i 1985.

Stor Stormsvalle *Oceanodroma leucorhoa*

	September		Oktober	November					Total		
	16	20	12	3	4	6	7	10		11	13
Hanstholm	1W	1W									2
Rørvig			7W						2W		9
Spodsbjerg			1W						4W		5
Båstad				3S			1-2S				4-5
Bohuslän					1N						1
Getterön						11S	8S/2N	1S			22
Hönö							1S	3S			4
Grötvik							1W				1
Lild Strand							1W		3W		4
Gilleleje									4W		4
Kullen									1W		1
Skagen										1NW	1
Total											58-59

Lille Stormsvalle *Hydrobates pelagicus*

	Oktober	November					Total
	12	6	7	9	10	11	
Svanshall	1						1
Vegeåns mynning	2						2
Gilleleje	1W	1W					2
Lild Strand		2W	2W			6W	10
Båstad			1				1
Getterön				1N			1
Hovs Hallar					1		1
Ørhage					1S		1
Rørvig						1W	1
Total							20

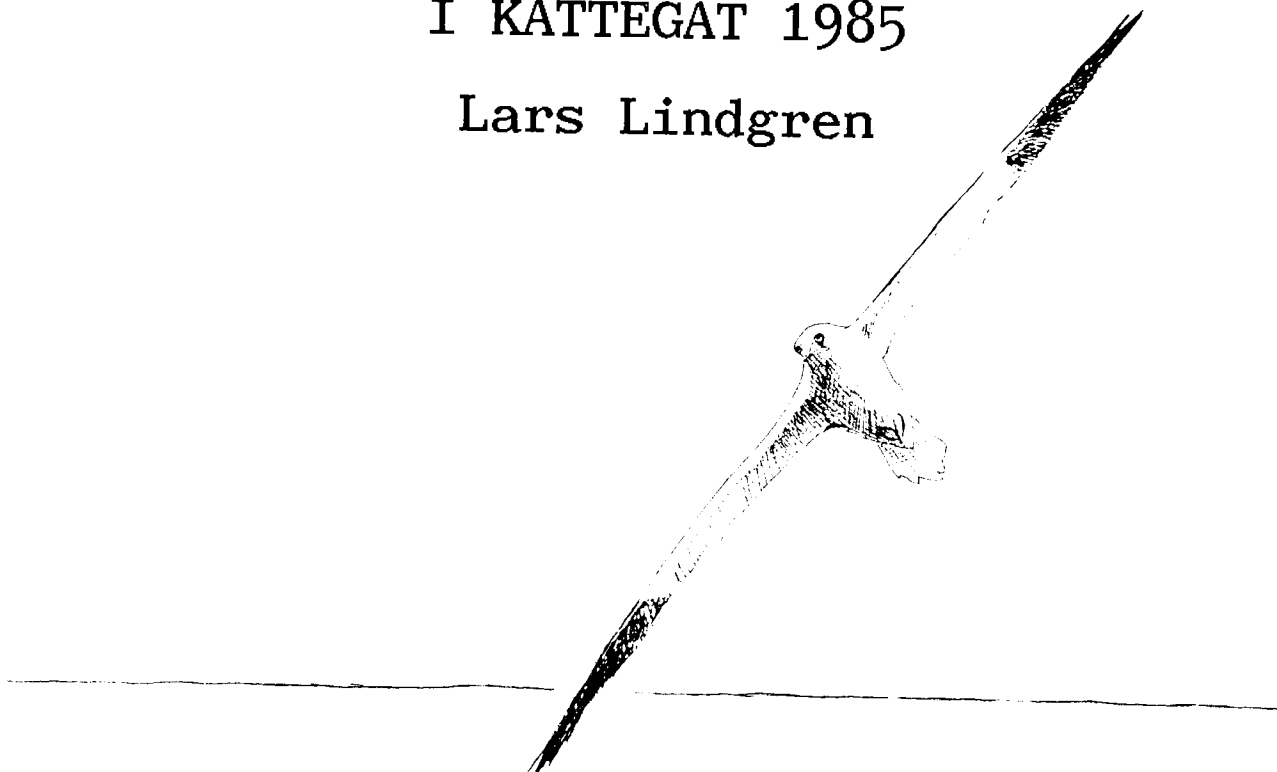
Stormsvalle sp. *Oceanodroma/Hydrobates*

	Juni	September	Oktober	November				Total
	29	18	12	6	7	9	10	
Stensnæs	1N							1
Hanstholm		1W						1
Gilleleje			1W					1
Lild Strand				2E			1W	3
Båstad					1-3			1-3
Ørhage						1N		1
Total								8-10

FOREKOMSTEN AF SULER

Sula bassana I KATTEGAT 1985

Lars Lindgren

Efter rekordåret 1984 kom antallet af suler i Kattegat i 1985 ned på et mere normalt niveau. I alt er der indkommet oplysninger om 1347 Suler i Kattegat, men hvor mange af disse der er "gengangere" er det vanskeligt at vurdere. Det reelle antal fugle må ihvertfald antages være betydeligt lavere end de nævnte 1347 individer.

Året startede med en enkelt vinteriagttagelse (fra Januar) og forårs træk blev der set i tidsrummet 5/3 - 29/6 med hovedparten i maj.

I efteråret var der den sædvanlige fordeling af fugle, d.v.s. med flest trækkende fugle i Sept./Okt. og mindre antal i Aug. og Nov. Der var ingen obs af arten fra Dec.

Også i 1985 var det muligt at se en aldersfordeling i stil med de senere år, nemlig primært immature fugle i Juli, August og September og herpå overvægt af adulte individer fra Oktober (se Christiansen 1985, fig. 1).

Året 1985 må således karakteriseres som værende et typisk normalår for Sulen i Kattegat.

LITTERATUR

Christiansen, J.H. 1985. Sulen *Sula bassana* i Kattegatt 1984. Havsfåglar i Kattegatt 1984. Rapport Från Kullabygdens Ornitologiska Förening, suppl. 7:19-22.

Appendix. Observationer af suler i Kattegat og S. Skagerrak 1985. Jan. - Juli & Nov. - Dec: Samtlige observationer. Aug. - Okt.: Dage med mindst 5 fugle per lokal.

	Jan	10	Mar	5	Apr	2	14	28	29	30	Maj	1	3	4	
Sotenäset								1							
Kullen		1													
Voerså						1				1					
Stensnæs								1					4		
Skagen				2			2	2	1			5	3	1	
Maj (fortsat.)	6	7	10	14	18	21	23	26	27	Jun	9	22	23	28	29
Hönö											3				
Getterön											1				
Skallen															1
Busör							1				1				
Torekov											1				
Kullen											1				
Rørvig		1				2									
Voerså												1	1	1	
Stensnæs															1
Skagen			1	1	1	1		2	1					1	
			Jul	1	14	15	16	18	19	22	24				
Hemmeslöv, Halland				2											
Stensnæs							3	3	2		1				
Skagen				4	4	2									
Lild starnd/Bulbjerg			25		3										
Ørhage										5					

Forårs totaler

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul
Sotenäset				1			
Hållö					2		
Hönö						3	
Getterön						1	
Skallen						1	
Busör					1	1	
Torekov						1	
Kullen	1					1	
Rørvig					1		
Voerså				1		3	
Stensnæs				2	4	1	9
Skagen			2	5	16	1	10
Bulbjerg							28
Ørhage							5
Ialt	1	0	2	9	24	13	52

Okt(forsat.)	28	30	31	Nov	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Hållö									1							1	
Hönö										2	5		5	12			
Nidingen						1					1						
Getterön											4			1			
Laxvik						1											
Kullen													1		1	2	
Voerså					1												
Skagen						3	17	4	5	7	1	1		1			1
Bulbjerg	19	14	18		9	52	33			28			1				
Ørhage						29	13										

Efterårs totaler

	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Ialt
Sotenäset	6	4				10
Hållö	16	3	29	2		50
Hönö	22	25	42	24		112
Nidingen	8	11	17	2		38
Getterön	6			5		11
Rödskär		2	3			5
Haby	5					5
Skallen				1		1
Laxvik				1		1
Hovs Hallar		1				1
Kullen	3	4	3	4		14
Gilleleje		1	9			10
Spodsbjerg			13			13
Rørvig		3	20			23
Gniben		2				2
Gamel Bisnap	3		2			5
Voerså	3	21	67	2		93
Stensnæs	16	18	165			199
Muldbjerger		2	1			3
Vr. Nyland, Læsø		3				3
Syrodde, Læsø		6				6
Skagen	69	242	389	42		742
Hirtshals		7				7
Ejstrup strand			5			5
Bulbjerg	107	137	646	126		1016
Roshage	7	778	88			873
Ørhage	30	126	35	42		233
Ialt	301	1396	1534	250	0	3481
Heraf i Kattegat	157	348	760	82	0	1347

Forfattarens adress: Morbærhaven 20-102, 2620 Albertslund, Danmark.

FOREKOMSTEN AF KJOVER

Stercorariidae

I KATTEGAT 1985

Klaus Malling Olsen

MELLEMKJOVE Stercorarius pomarinus

Mellemkjovent optrådte i efteråret 1985 invasionsagtigt i Kattegat, ligesom tilfældet var det en række andre steder i Nordeuropa. Totalt observeredes i Kattegat 990 Mellemkjovert (risiko for gengangere!), klart det højeste antal i nyere tid.

Tabel 1. Månedsvist fordeling af Mellemkjovert i Kattegat 1985.

	maj	aug	sep	okt	nov	dec	total
Sotenäset			1	1	4		6
Hönö			2	3	135	1	141
Nidingen				1	15		16
Övr. Halland	1		1	2	221	1	226
Kullen			2	3	44		49
Övr. NW-Skåne				1	100		101
Gilleleje			3	6	59		68
Spodsbjerg			1	5	70		76
Rørvig	1		1	5	76		83
Övr. N-Sjælland					24		24
Voerså			2		18		20
Stensnæs		2		1			3
Skagen		5	4	12	156		177

Tabel 2. Alders/fasefordeling for Mellemkjovert i Kattegat 1985, ikke ubestemte.

	Skagen	Voerså/Stensnæs	Svenske lokaler	N-Sjælland	Total
adult ubest.		6	2	6	14
adult lys	5	4	11	2	22
adult mørk		1			1
subadult	4	2	7	1	14
juvenil	70	9	470	161	710

Note: resten ubestemte til fase/alder. Af 89 ex., Skagen 12/11 bedømtes dog min. 9 adulte, ca. 5 subadulte og resten juvenil (Lars Jonsson in litt.).

Årets træk af arten blev en af fugleårets helt store oplevelser. Det var dog ikke noget isoleret Kattegat-fænomen. Første bølge af fugle noteres 11-12/10. Sistnævnte dato noteredes således 4-5 ex. på hver af de Nordsjællandske

lokaliteter Gilleleje, Spodsbjerg og Rørvig. Der var tale om en udløber af et større træk ved den jyske vestkyst, hvor 67 forbitrækkende noteredes ved Blåvand 11/10 (B. Jacobsen mundtl.). I slutningen af oktober bemærkedes en ny stor trækbølge, bl.a. på Færøerne (flere hundrede), udfør Shetlanddsøerne og langs den engelske østkyst (Jens-Kjeld Jensen, Kim Fischer og J.T.R Sharrock in litt.). I samme periode observeredes også flokke langs norske vestkyst samt enkelte Finland (Lasse J. Laine in litt.). Næste store influx i Kattegat i begyndelsen af november, med bl.a. 2-3/11 46 Hallands Väderö og 3/11 30 Rørvig. Hovedtrækket nåede dog Kattgat efter en storm 6-7/11. Denne storm begyndte i sydøst, og allerede 4/11 sås for øvrigt ved Ishøj i Øresund 32 ex., samt et lignende antal ved Falsterbo (Gert Østerbye mundtl.). 6/11, i forbindelse med sydvestlig storm, noteredes bl.a. 19 trk. Ø Skagen, 20 trk S. Hönö, 51 juv. trk. S Getterön, og 8 juv. Laxvik. 7/11 bl.a. 15 trk. S Hönö, 46 trk S. Getterön og 11 (9 juv.) Kullen.

I Øresund/Køge og Fakse Bugt-regionen, Sjælland iagttoges i perioden i forbindelse med kraftige sydøstlige og sydlige vinde på en række lokaliteter op til 50-60 dagligt (Tim Andersen, John Damgaard-Nielsen mundtl.).

Næste store influx indtraf 10/11, hvor sæsonens største antal, 94 ex (7 ad. lys fase, 1 lys imm, 86 juv) trak S Hönö og 1 subad. + 60 juv. trak S Getterön, og mindre antal til Gilleleje i syd. 11/11 sås sidste større antal i Øst- og Sydkattegat, idet flest sås Kullen (1 ad. + 16 juv.), Gilleleje (42 juv.) og Spodsbjerg (47). Dagen efter var trækket på vej ud af Kattegat, og 12/11 sås således 89 trakke NW Skagen (flest juv, men også 9 ad. + ca. 5 subad.). Resten af måneden sås små antal i Nordjylland, og to svenske fugle fra december blev de sidste.

Geografisk lå Sydsandinavien, og dermed Kattegatområdet, centralt indenfor artens optræden. Som nævnt iagttoges også mange Sydøst- og Østsjælland, Finland (40-50 ex. totalt, mod bare 2-5 pr. efterår), Norge, Færøerne og østlige del af Storbritannien samt Holland. Derimod iagttoges bare 1-2 ex. i Irland (Killian Mullarney in litt.).

Den totale dominans af juvenile fugle bør kunne forklares ved usædvanlig god fødetilgang i artens yngleområder østpå sommeren 1985, i kombination med gunstige vejrforhold for arten i dennes hovetrækperiode, i Kattegat.

ALMINDELIG KJOVE *Stercorarius parasiticus*

Årstotalen blev på 1.675 ex, hvoraf alene 943 fra Skagen. Dette antal turde dog kunne betegnes som ret normalt, eventuelt lidt mindre end normalt, da der ikke sås de helt store antal på enkelte dage.

Tabel 3. Månedsvise fordeling af Almindelige Kjøver i Kattegat 1985.

	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	total
Sotenäset			2	2	5	7	2	2			20
Hönö		2	1	2		30	58	2	2	1	98
Nidingen			3	3			1	1			8
Getterön/Rödsjär			1	1		5	3		2		12
Övr. Halland		1	9	2	1		13	2	2		30
Kullen						3	21	4	3		31
Övr. NW-Skåne						1	37	1	2		41
Gilleleje							39	8	3		50
Spødsbjerg							22	18	6		46
Rørvig						4	46	22	14		86
Övr. N-Sjælland							8	5	5		18
Voerså	1	2	17	5	6	34	53	1	3		122
Stensnæs		1	5		8	60	6	6	3		89
Skagen		14	85	8	28	355	384	67	2		943
Øvr. N-Jylland		3			5	5	52	16			81

Første fugl sås 19/3 1 mørk N Voerså. Bedste dag under efterårstrækket blev 7/9, med bl.a. 23 Gilleleje, 9 Rørvig, 39 Hals og 12 Skagen. 21/9 sås 51 ex. Hönö, men ellers er kun meldt om mindre antal på direkte træk.

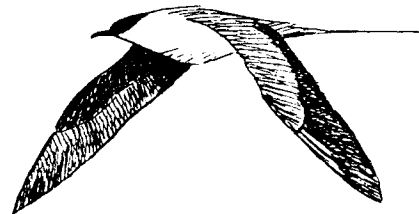
Bemærk det langt større antal forårsfugle i Nordkattegat end i Sydkattegat. Det kan forklares ved fugle nær de vestsvenske ynglepladser, samt for Skagens vedkommende eventuelt ved forbitrækkende norske fugle.

Materialet er for ujævnt til at foretage en alder/faseanalyse. Dog er materialet fra Skagen detaljeret, og vises i tabel 4.

Tabel 4. Alders- og fasefordeling for Almindelig Kjøve ved Skagen 1985.

	apr			maj			jun			jul		
	pr.	med.	ult.	pr.	med.	ult.	pr.	med.	ult.	pr.	med.	ult.
mørk ad.	1	4	6	37	23	10	3			2	12	5
lys ad.			2	4	7	2	4				4	4
lys subad.								1				1
ubest.		1			2							

	aug			sep			okt			nov		
	pr.	med.	ult.	pr.	med.	ult.	pr.	med.	ult.	pr.	med.	ult.
mørk ad.	101	33	78	37	9	1						
lys ad.	29	9	25	21	10							
lys subad.	21	5	19	19	9			1				
juv.			30	93	125	33	34	30	2	1		
ubest.			5	8		20						

LILLE KJOVE Stercorarius logicaudus

Med ialt 41 exemplar et godt år. Den øgede viden om feltbestemmelse af arten spiller utvivlsomt en rolle her.

Skagen har 17 ex. 1/8-12/10, heraf 4 subadulte fugle 1-12/8 og 12 juv 31/8-12/10. Øvrige fund: 9/6 1 ad. rast Getterön, 11/8 1 ad. Hönö, 4/9 1 juv. Getterön, 6/9 1 juv. rast på mark Vegeholm, 7/9 1 subad. Kullen, 7/9 1 juv. Ø Spodsbjerg + 1 juv. Ø Rørvig, 7/9 1 ad. Hals, 16/9 8 juv. S Rödskår, 17/9 3 juv. Hovs Hallar, 17/9 1 juv. Båstad, 21/9 1 juv. S Rödskår + 2 juv. S Skallen, 10/10 1 juv. S. Rödskår.

Influxet omkring 7/9 indtraf i forbindelse med en lavtrykspassage (se også Almindelig kjoje).

STORKJOVE Stercorarius skua

Tabel 5. Månedsvis fordeling af Storkjover i Kattegat 1985.

	jun	jul	aug	sep	okt	nov	total
Sotenäset			2	12			14
Hönö			6		1	1	8
Nidingen			5	2			7
Övr. Halland			4	4		4	12
Kullen				14	1	1	16
Övr. NW-Skåne		1		12			13
Gilleleje				16	1		17
Spodsbjerg				2	1		3
Rørvig			7		4		11
Skagen	3	2	17	30	3		55
Övr. N-Jylland		3	5		4		12

Totalt 168 ex., en temmeligt højt antal. Igen i år en tidlig kulmination i begyndelsen af september, i forbindelse med lavtrykspassage 6-7/9. Efter at enkelte sås 6/9 Nidingen og Skallen, optrådte arten 7/9 i større antal i Sydkattegat, hvor f.ex. 14 trk Kullen, 12 Gilleleje, 6 Rørvig og 1-3 på en række lokaliteter Nordsjælland til Skælderviken. 8/9 var der kun enkelte tilbage Sydkattegat, mens 11 trk NW Skagen som årets største antal her.

Andre større antal blev 8/8 6 NW Skagen, 16/9 9 Sotenäset og 21/9 8 NW Skagen.

En dødfunden fugl 10/8 Skummeslövstrand, Halland, var ringmærket Foula, Shetland 15/7 1981.

Tabel 6. Månedsvise fordeling af ubestemte kjoever i Kattegat 1985.

	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	total
Sotenäset								6		6
Hönö					4	1	2	120		127
Nidingen					10	7	7	17		41
Getterön						2		63		65
Övr. Halland	2		1	1		6	15	61		86
Kullen					3	3	14	37		57
Övr. NW-Skåne						27	8	54	1	90
Gilleleje						4	10	4		18
Rørvig	2					5	8	10		25
Övr. N-Sjælland						1	1	9		11
Skagen					7	5	28	8		48

Ialt 574 ubestemte kjoever er mange. Den tidsmæssige fordeling, med store antal i november, tyder stærkt på, at et par hundrede Mellemkjoever gik ubestemte forbi observatørerne.

ARTSFORDELING

Tabel 7. Artsfordeling af samtlige artsbestemte kjoever i Kattegat 1985.

	Antal	%
Mellemkjove	990	34.3
Almindelig kjoever	1 675	58.3
Lille Kjoever	41	1.4
Storkjoever	168	5.8

Mens andelen af Mellemkjoever var den største hidtil, var andelen Storkjoever klart mindre end i de senere år (sammenlign Hake 1985), og Lille Kjoever også lidt mindre end normalt, trods det hidtil største antal.

LITTERATUR

Hake, M. 1985. Labbar *Stercorariidae* i Kattegatt 1984. Havsfåglar i Kattegat 1984. Rapport från Kullabygdens Ornitologiska Förening, suppl. 7:23-26.

Forfattarens adress: Møllegade 21 st tv, 2200 København N, Danmark

TRETÅIG MÅS *Rissa tridactyla*,
TÄRNMÅS *Larus sabini* OCH
DVÄRGMÅS *Larus minutus*
I KATTEGAT 1985

Richard Bergendahl

TRETÅIG MÅS *Rissa tridactyla*

På 46 lokaler i Kattegatt observerades 1985 drygt 51.000 tretåig måsar, vilket är något mindre än 1984. Den högsta dagssumman under året var 3600 exemplar vid Getterön den 7.11. November var den klart bästa havsfågelmånaden, även för tretåig mås. Detta berodde helt på de hårda vindarna i första halvan av november.

Nedan förtecknas observationer av tretåig mås under dagar då mer än 50 ex iakttagits på någon lokal. Dominerande sträckriktning vid respektive lokal är angiven inom parentes. Bokstaven R betyder rastande fågel.

	februari	juni				juli				
	3	16	27	28	29	1	4	8	11	13
Hönö (S)	4									
Halmstad	1									
Båstad (W)		1					4			
Voerså (N)	1805		1							
Stensnäs (N)		200R	800R	200R	300R	1000R	500R	100R	200R	50R
Skagen (N)	40,150W									

	juli		augusti							
	15	16	4	5	6	7	8	11	12	15
Sotenäs (S)	1						40			
Hönö (S)					4	14		4		
Torekov (SW)		1								
Skagen (N)	250R	1000R	300R	200R	300R	1000R	2500R	400R	700R	100R

	augusti					september					
	21	22	23	25	27	28	2	4	6	7	8
Sotenäs (S)		40									
Hönö (S)	10	30									
Nidingen (S)			28		1				10	3	1
Getterön (S)										80	
Skallen (S)										4	
Tyludden (S)										6	
Påarp/Laxvik (S)										3+6	
Vikingstrand							100				
Båstad (W)			12							16	
Kattvik (W)										2	
Torekov (SW)										5	
Svanshall (W)										9	
Arild (SW)										6	
Kullen (SW)									6	100	6
Helsingör (NW)										14	
Gilleleje (W)										7	49
Rörvig (W)									1	3	4
Voerså (N)							1				
Läsö (N)											17
Skagen (N)	1000R		1000R	500R	500R	500R		3500R	225R	500	470

	september							oktober			
	14	15	16	19	22	25	28	29	1	4	5
Sotenäs (S)										3	
Hönö(S)	några		200							100	
Nidingen (S)			10						1		50
Getterön (S)		90									
Rönnen (W)					1						
Kullen (SW)			25								1
Gilleleje (W)			7								
Skagen (N)	800R	1000R	1600R	300R	200R	50R	500R	100R	90R		

	oktober							november			
	10	11	12	13	18	19	20	21	1	2	3
Sotenäs (S)	10			3							
Hönö(S)		500					200	150	100	200	
Nidingen (S)	300	150	20	5	4			2			
Rödskär (S)										200	
Skallen (S)											35
Busör (S)							5				
Tyludden (S)			1				30				
Grötvik (S)							1				100
Påarp/Laxvik (S)									8+24		
Båstad (W)			1								12
Kattvik (W)											2
Hovs Hallar (S)							1				15
Torekov (SW)										3	6
Hal.Väderö (SW)					44				8	1200	600
Skälderviken			4				3				41
Kullen (SW)	2	18	600		18			18		475	703
Helsingör (N)											2
Gilleleje (W)		2	800	5						250	1357
Rörvig (W)			444		59					380	1158
Klint (W)			47								
Gniben (W)					35R	50R	20R			75	350
Spodsbjerg (W)			461				3			127	450
Stensnäs (N)			90			27					
Läsö (N)				76							
Skagen (N)		100R	2000		1000						500R

	november									
	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Sotenäs (S)	100	50					10			
Hönö(S)			2000			200	2000			
Nidingen (S)			1000							
Getterön (S)			700	3600			125			
Skallen (S)							40			
Busör (S)	180									
Grötvik (S)	50			20						
Påarp/Laxvik (S)			140							
Båstad (W)	5		301	41	6		25	4		
Torekov (SW)				34					2	2
Hal.Väderö (SW)					3	4	6	2		
Skälderviken	2	56	12	12	1		2		4	
Kullen (SW)	18		67	866	129		177	138		
Helsingör (N)			4							
Gilleleje (W)			13,8E	1279	308		129	402		
Rörvig (W)			4	349	20			70	214	
Stignäs (N)				4				13	19	19
Spodsbjerg (W)				195			4	178		
Fornäs (N)						10				
Voerså (N)			210							121
Skagen (N)	470	250R	300	300SE			400R			

	november						december		
	16	19	20	23	28	30	4	7	14
Sotenäs (S)	10		50						
Hönö(S)							1000		
Nidingen (S)	15								
Skallen (S)									
Busör (S)									
Båstad (W)							3		
Hovs Hallar (SW)							1		
Torekov (SW)	2								
Skälderviken	1						3		
Kullen (SW)						55	11		96
Voerså (N)		130			110			174	
Gammel Bisnap				135					

TÄRNMÅS *Larus sabini*

Totalt föreligger fem observationer av tärnmås i Kattegatt 1985: 1 juv Nidingen 6.11, 1 juv rastande Båstad 7.9, 1 juv Sandön 7.9, 2 ex ad + juv Skagen 7.9 och 1 juv rastande Skagen 9.9.

DVÄRGMÅS *Larus minutus*

Totalt observerades under 1985 drygt 500 dvärgmåsar , vilket är något mindre än 1984. Den högsta dagssumman (35 ex) är från Skagen den 8 september. Nedan förtecknas årets dvärgmåsobservationer. Dominerande sträckriktning vid respektive lokal är angiven inom parentes. Bokstaven R betecknar rastande fågel, a=adult, s=subadult (2K) och j=juv (1K).

	feb	apr	maj		5	6	7	8	9	10	11	12
	22	28	1	2								
Nidingen (S)				1a					1a+1s			
Påarp (S)												5s
Mellbystrand (S)										4a+7k		
NW-Skåne (S)		2s					4a			1a		1a
Voerså (N)					1a		1a					
Stensnäs (S)			1a									
Skagen (N)					1s E		4 E	3 E		1a+5s		
Skagen (R)	1s R					1a+1s			1a			1a+1s

	maj							juni			
	14	15	16	18	19	23	25	26	28	3	7
Busör (S)								3s			
Halmstad					1a	1s			3s		3s
Påarp (S)	2		1s			1s					
Mellbystrand (S)				2a+4s							
Voerså (S)							1a				
Skagen (E)		1s	2a+2kR					1s		2s SW	
	juni							juli			
	11	27	29	1	4	6	9	11	13	14	18
Halmstad	1s		2s	1s							
Stensnäs (S)											1s
Skagen (R)		1s	1s		1s	1s	2s	2s	1s	2s	
	juli			aug							
	23	24	26	4	7	8	9	11	12	13	17
NW-Skåne								1a+2j		1j	
Muldbjerge (N)											2a
Voerså (S)							2j				
Stensnäs (S)									4		
Skagen (R)	1s	1s	1a+1s	1a+1s E	1s	1s		2s+2j E		1s SE	
	augusti										
	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Påarp (S)			1s								
Båstad (W)						4		2j			
NW-Skåne	1j	1a					5j	3j			
Rörvig (W)				2j							1a
Stignäs (S)									2a		
Voerså (S)					1s				1s		
Stensnäs (S)											1s
Skagen (R)						1s	2s	1a+1s+1jW	1a+2s	2s+2j	
	augusti			september							
	29	30	31	1	2	4	6	7	8	9	10
Påarp (S)				1j							
Båstad (W)								1a+12j			
Kattvik (W)								1j			
NW-Skåne			1j		1			2j	2j		
Rörvig (W)		1j						2j	2j		
Klint (W)								2j R	2j		
Stignäs (S)								1j			
Voerså (S)						1s					
Stensnäs (S)	1s							1j			
Skagen (NW)			1a+3j	2a+3j		1a+12j	3j	2a+1s+	4a+2s+	1a+1s+	2j
								+18j	+29j	+2j	R

september									
	11	13	14	15	16	17	18	19	20
Hönö (S)					5j				
Båstad (W)					2j	1a+2j			
Kattvik (W)						1j			
Skälderviken	1a+4j					3j	1j		
Kullen (SW)							1a		
Skagen (NW)	2j R	5j R	2a+3jR	2a+4j	7a+9j	2a+4j	7j R	3j R	6j R

september					oktober				
	21	22	25	28	29	1	5	6	9
Skagen (NW)	2a+5jR	1a+10jR	4j	1a+1k+4j	1a+6j	1a+1sR	1a+1s+3jR	1a+1s+5j	1a+5jR

oktober										
	10	11	12	13	14	18	19	20	26	27
Nidingen (S)	1j	1j								
Tyludden (S)								1a+2j		
Grötvik (S)								1j		
Påarp (S)							1j			
Båstad (W)			2a+4j	1a+2j						
Skälderviken			2j	2j				1a+1j		
Kullen (SW)			1j							
Gilleleje (W)			1a							
Rörvig (W)			1j		1j	1a				
Själlands Udde (W)						1j				
Skagen (NW)		1a+2jR	1a+3j	1j R	1s+1j	1j R		2j R	1jR	1a+6jR

november										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hönö (S)						1j				1a+1j
Nidingen (S)						1j				
Grötvik (S)						2j	2a+1j			
Båstad (W)			2a+1j			2s+2j	1j			
Hall. Väderö (SW)			1							
NW-Skåne							5j			
Kullen (SW)						2-4	7			
Stignäs (SW)						4a				
Skagen (NW)	1j R	10j	12j R	5j R	1a+1jR	1j E	1s R	4j R	1a R	

Författarens adress: Köpenhamnsvägen 9 A, 217 43 Malmö, Sverige

ALKOR Alcidae I KATTEGATT 1985

Stig Rosén

På den svenska sidan av Kattegatt uppträdde alkorna, förutom alkekung, i mindre antal 1985 än föregående år. Däremot var de ganska talrika på den danska sidan. Flertalet sågs som vanligt under oktober och november.

SILLGRISSLA Uria algee och TORDMULE Alca torda

Tabell 1. Antal observerade sillgisslor/tordmular vid olika lokaler i Kattegatt, under några utvalda dagar samt totalt 1985. Minustecken anger att fåglarna sträckt åt "fel" håll, d.v.s. mot den dominerande sträckriktningen på respektive lokal.

	12/10	18/10	7/11	10/11	11/11	Totalt
Hönö				1000		5300
Nidingen	400	2060				7100
Getterön			-2000	1400		3850
Skallen	85			300		633
Laxvik	850					1376
Kullen	1512		925	749	911	7435
Gilleleje	4118		3638	617	417	10101
Spodsbjerg	3144	170	1500	112	910	7312
Rörvig	2035	1033	3137		914	10082
Voerså			810	70		3606
Skagen	120		670			9696
Summa	12264	3263	12680	4248	3152	

Sillgrisslan Uria aalge dominerade som vanligt antalsmässigt över tordmule Alca torda. Under november var dock andelen tordmular ovanligt hög.

Tabell 2. Fördelning mellan sillgrissla och tordmule i antal och procent.

Lokal	Datum	Sillgrissla	Tordmule	% Sillgrissla
Kullen	10/10	515	8	99
Kullen	12/10	12	300	4
Gilleleje	12/10	167	1	99
Rörvig	12/10	22	4	85
Kullen	7/11	177	530	25
Gilleleje	7/11	7	1031	1
Rörvig	7/11	64	946	7
Kullen	11/11	341	16	96
Gilleleje	11/11	10	11	48
Rörvig	11/11	22	73	23

1985 blev ett nytt rekordår för alkekung i Kattegatt. Slutsumman för året blev inte mindre än ca 2940 ex (tabell 3 och 4), vilket skall jämföras med 1984 års toppnotering på 910 ex. Den högsta dagssumman noterades den 2 november då sammanlagt 903 ex observerades (tabell 5).

Tabell 3. Antal observerade alkekungar i Kattegatt under olika år (från Havsfåglar i Kattegatt 1978-1984).

År	Antal alkekungar
1978	10
1979	5
1980	36 ¹
1981	13
1982	29
1983	74
1984	910
1985	2940

¹Dec 1980 - jan 1981: Minst 5000 oljedödade i Bohuslän.

Tabell 4. Observationer av alkekung i Kattegatt 1985 fördelat på månader.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Tot
Sotenäset										1	196		197
Hållö						1				3	90		94
Hönö										3	421		424
Nidingen											17		17
Bua	3												3
Getterön											73	10	83
Rödskär											366		366
Busör									2		6		8
Skallen											64		64
Tyludden											3		3
Grötvik											9		9
Laxvik											26		26
Båstad											248	2	250
Torekov											167	1	168
Hallands Väderö											13		13
Kullen										3	331	3	337
Gilleleje										2	155		157
Spodsbjerg											80		80
Rørvig										5	121		126
Gniben				1						4	28		33
Hals				2			2	3					7
Stignæs											69		69
Voerså		1								1	88		90
Stensnæs										13	7		20
Skagen			2 döda		2					2	139		145

Tabell 5. Observationer av alkekung i Kattegatt i november 1985. Endast dagar med > 10 medtagna.

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Sotenäset		180		14		2							
Hållö			-51	2R							27	4	
Hönö	316				13	10			43				
Nidingen	2	4			11								
Getterön	24				19	-18		2-1	4				
Rödskär	349	16						1R					
Busör			1		-1				4				
Skallen		16+4R				38			4-2				
Tyludden	1				-2								
Grötvik		7				1+1R							
Laxvik	16				9				1				
Båstad	5R	79+2R	2R	51+16R	63-7+6R	5R			4R	1+4R	3R		1
Torekov	38	39		2+2R	14	53+1R		3		1	1	2R	2R
H Väderö	4	7	1										
Kullen	54	96	55+4R			32	8+2R		19-1	4-2			
Gilleleje	66+2R	60			10	14	1		2				
Spodsbjerg	3	60				10	1			4	1		
Rørvig	4	75			3	8	2		2R	18	6-2	1	
Gniben	1	25											
Stignæs						3				13+3R	23	7+1R	16+1R
Voerså	4		20	9	13	11	2	9	2		1	7	2-1
Stensnæs										7			
Skagen	12	66	8-1	9-1	7-4	-2	5		2R			-1	
	+2R	+10R	+1R	+2R	+2R		+3R						

LUNNEFÅGEL *Fratercula arctica*

De senaste tre åren har observationerna av lunnefågel ökat. Toppnoteringen 82 ex uppnåddes 1984. Under 1985 däremot sågs "bara" 38 ex och de flesta noterades längs den danska kusten. Följande finns att notera:

1 ex mot N Voerså	7/4	1 ex mot S Nidingen	3/11
6 ex mot E Skagen	3/5	1 ex mot N Voerså	5/11
1 ex mot S Kullen	6/8	2 ex mot W Gilleleje	6/11
1 ex mot S Hållö	22/8	1 ex mot S Hönö	7/11
1 ex mot S Sotenäset	16/9	2 ex mot W Gilleleje	7/11
2 ex mot S Hönö	16/9	1 ex mot E Rørvig	8/11
1 ex mot S Hållö	9/10	1 ex mot S Getterön	10/11
1 ex mot W Gilleleje	12/10	1 ex mot W Gilleleje	10/11
3 ex mot W Rørvig	12/10	1 ex mot W Rørvig	11/11
3 ex mot E Skagen	12/10	1 ex R Skagen	13/12
1 ex mot W Rørvig	18/10	2 ex mot S Hållö	28/12
3 ex mot W Gilleleje	2/11	1 ex mot N Getterön	28/12
1 ex mot W Rørvig	2/11		

Författarens adress: Bonnarpstvägen 10, 312 00 Loholm, Sverige

FOREKOMSTEN AF HAVFUGLE VED STIGSNÆS, SYDVESTSJÆLLAND I ÅRENE 1964 -85.

Meddelelse nr. 9 fra Stignæs Fuglestation
ved Bent Møller Sørensen

Stignæs er beliggende på sydvesthjørnet af Sjælland i den sydlige del af Store Bælt. Egentlig er det sjældent, at der iagttages egentlige havfugle i efterårsmånederne. Dog er arter som Dværgmåge (*Larus minutus*), Ride (*Rissa tridactyla*) og Almindelig kjove (*Stercorarius parasiticus*) årlige, mens alkefugle hører til sjældenhederne. Storkjove (*Stercorarius skua*) og Mellemkjove (*Stercorarius pomarinus*) har hidtil optrådt tilfældigt, Søkonge (Alle alle) ligeså, mens Sodfarvet Skråpe (*Puffinus griseus*) og Lunde (*Fratercula arctica*) først er blevet iagttaget i 1985.

Stignæs Fuglestation er hvert efterår i i tiden 1.august til primo november bemanded med 2 mand dagligt. Ringmærkning af småfugle og observation af dagtrækkende landfugle, vadefugle, ænder og gæs er stationens hovedopgave. Under stormperioder observeres der selvfølgelig også efter trækkende havfugle, så som Ride, Dværgmåge, Kjoever og Alkefugle.

FOREKOMST AF HAVFUGLE I ÅRENE 1964-85.

I årene 1964 til og med 1980 har der ved Stignæs kun været sporadisk observation i efterårsmånederne (20-65 dage/efterår). Fra 1981 mindst 4.august til 1.november - oftest 10.-16.november. Der observeres mindst 6 timer dagligt begyndende ved solopgang.

SODFARVET SKRÅPE (*Puffinus griseus*)

Er iagttaget for første gang ved Stignæs den 3.november 1985, hvor et enkelt eksemplar sås trækkende nord ud af Agersø Sund (til Store Bælt) (se kort 1). Iagttagelsen fandt sted før den første november-orkan (4-6.november 1985), og var sammenfaldende med masseforekomsten af skråper ved Blåvandshuk (3.november) og med iagttagelser af Sodfarvede Skråper ved Syd-Langeland endnu længere sydpå i Store Bælt. Iagttagelsen fandt sted kl.15.15 - ret sent på dagen! En teori om, at det nævnte eksemplars forekomst ved Stignæs, kan skyldes, at indtil flere Sodfarvede Skråper kan være stormdrevet tværs over Sønderjylland, kan dog ikke bevises. Tidligere findes fund i Lille Bælt (E.V.Rasmussen, DOFT) og fra Sønderjylland (E.V.Rasmussen). Masseforekomsten ved Blåvandshuk (ca. 200 skråper) i dagene 2.-3.november 1985, kom netop trækkende fra sydvest for derefter at fortsætte mod vest ud i Nordsøen. Der var ganske få iagttagelser af Sodfarvede Skråper langs den nordlige del af Jyllands Vestkyst samt i Kattegat i disse dage, så derfor er det nærliggende at antage at indtil flere skråper kan have krydset Sønderjylland og nået til Østersøen og Store Bælt, under de nævnte omstændigheder.

I november 1985 iagttoges yderligere Sodfarvede Skråper ved Stignæs. Den 11. november (6 nord-trækkende), 12.november (3 nord-trækkende), 13.november (1 fiskende i en time ud for Skælsør Fjord). Ialt 11 iagttagelser af Sodfarvet Skråpe i tiden 3. til 13.november 1985. De sidste 10 iagttagelser af Sodfarvede Skråpe ved Stignæs, kan skyldes fugle, som er blevet presset ned gennem Store Bælt under orkanen 4-6.november og den efterfølgende mindre orkan 10-11.november.

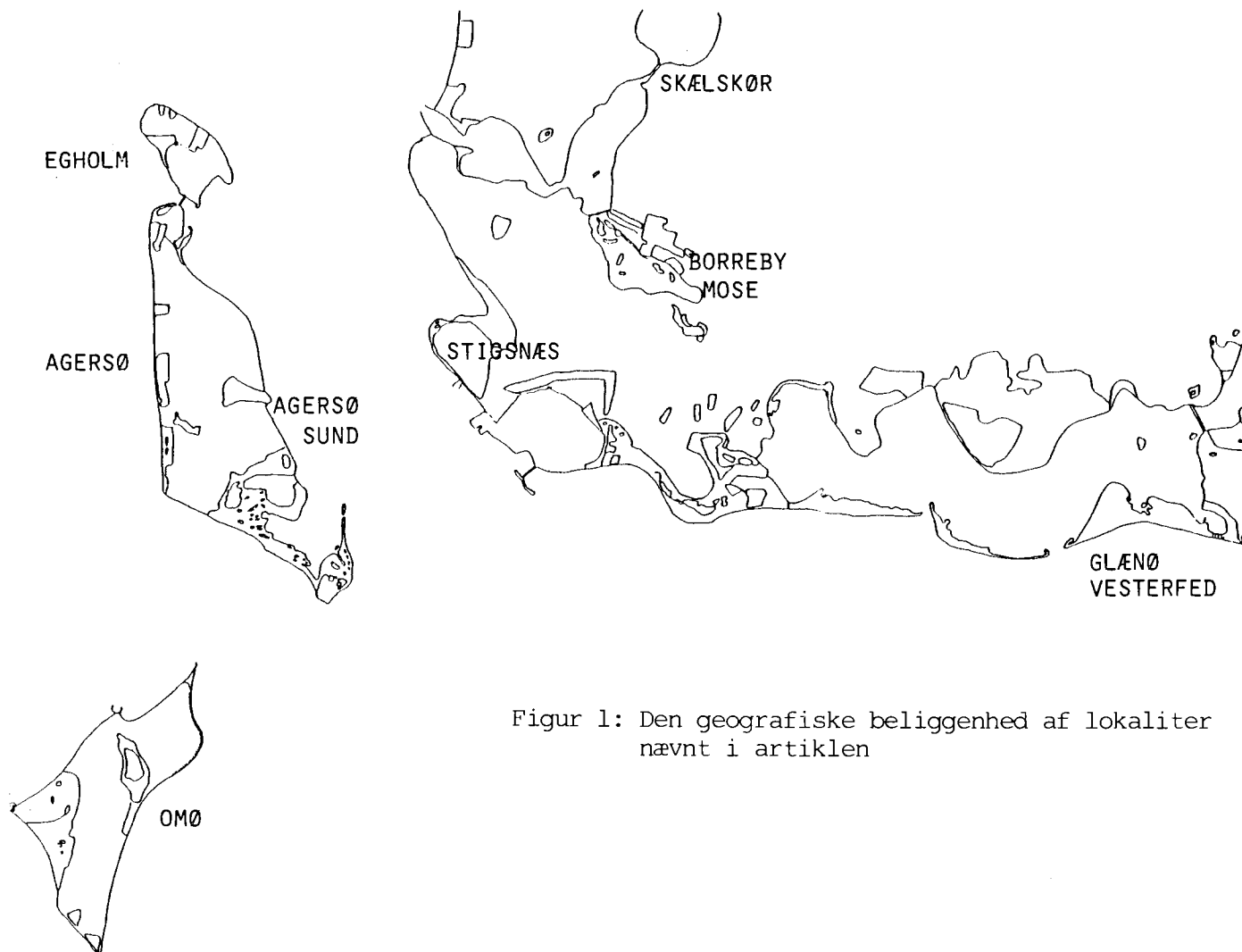
SULE (*Sula bassana*)

Eneste iagttagelse ved Stignæs er en 3K-fugl den 18.september 1978, hvor den sås trækkende syd gennem Agersø Sund. Vindretningen den pågældende dag var W styrke 7-8 (Beaufort).

THORSHANE (*Phalaropus fulicarius*)

Indtil 1984 ingen iagttagelser af Thorshane i Sydvestsjælland. I 1984 første 2 forekomster (1 Borreby Mose den 9.oktober 1984 og 1 Glænø Vesterfed 21.oktober 1984) (se kort 1.). Fra 1985 én iagttagelse: Stignæs Havn den 17.november. Arten har næppe tidligere været overset i Stignæs-området.

STORE BÆLT

Figur 1: Den geografiske beliggenhed af lokaliteter nævnt i artiklen

STORKJOVE (*Stercorarius skua*)

Iagttaget 4 gange ved Stignæs. 1 syd 11. september 1978 (W-WNW 6-7)
 1 syd og rastende den 17.-18. oktober 1981 (WSW 3)
 1 rastende den 11. september 1983 (SSE-SSW 3-5)
 1 syd til rast den 7.-8. september 1985 (NW 9-10)

MELLEMKJOVE (*Stercorarius pomarinus*)

Før 1985 ingen efterårsiagttagelser - kun én forårsiagttagelse (1 ad. 2. maj 1982)*
 I november 1985 følgende iagttagelser efter orkanen (4.-5. november):

1 2-3K fugl	S	8. november
1 1K-fugl + 2 2K-fugle + 2 adulte (lys)	NW	11. november
3 2-3K-fugle + 1 adult (lys)	NNW	12. november
4 adulte (lyse) + 1 3K-fugl	NW	13. november
1 adult (lys) + 2 3K-fugle	N-NNW	14. november
1 adult lys rastende Skælskør Fjord		17. november

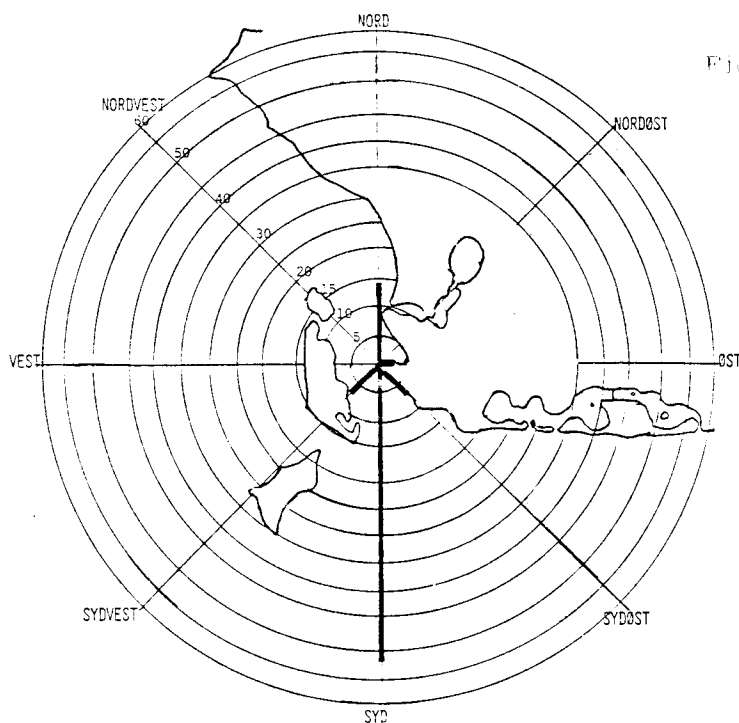
Ialt 19 iagttagelser i tiden 8. til 17. november 1985

ALMINDELIG KJOVE (*Stercorarius parasiticus*)

Almindelig kjo ve er egentligt ikke at betragte som en stormdreven fugl ved Stignæs, men en tendens til hyppigere optræden i forbindelse med storme fra vest og nordvest er udtalt. Almindelig kjo ve må formodes at foretage træk over land (Sjælland) i sydvestlig og vestlig retning, idet den lejlighedsvis ses trækkende i stor højde mod sydvest til vest. Under disse træk kommer de flyvende fra nordøst og øst, og er endda også set "skrue" sammen med Musvåger (*Buteo buteo*) i op til 3-400 meters højde over Stignæs Skov. Denne form for træk af Almindelig Kjo ve virker noget forkert, når man forbinder den med dens træk måde man ser ved de vestvendte kyster. Almindelig Kjo ve iagttages næsten hvert efterår i varierende antal. Trækretningen er som regel nord eller syd, men som nævnt også SW til Ø.

	AUGUST			SEPTEMBER			OKTOBER			NOVEMBER			IALT
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	
1966								2					2
1970						1							1
1971				1									1
1975						9							9
1976						2							2
1977						3	6						9
1978				1	12								13
1979					3	2							5
1980			11					3					14
1981						1							1
1982					1								1
1983				2				1					3
1984					2								2
1985			2	6	1	1		1		4	5		20
IALT													82

Figur 2: Iagttagelser af Almindelig Kove (*Stercorarius parasiticus*) ved Stignæs i årene 1966-85.

Figur 3: Trækretning for Almindelig Kove (*Stercorarius parasiticus*) ved Stignæs i efterårene 1966-85.

DVÆRGMÅGE (*Larus minutus*)

Optræder ikke særligt talrigt ved Stignæs i efterårsmånerne og ofte uden for egentlige stormperioder. Første gang Dværghmåge blev iagttaget ved Stignæs, var den 2. november 1967. I årene 1967 til 1979 kun 18 iagttagelser, hvoraf de 9 iagttagelser var i 1978.

Fra 1980-85 har der været fuld observationsdækning eller næsten fuld dækning (1980 : 50 dage). Antallet af trækkende Dværghmåger.

Måned	AUGUST			SEPTEMBER			OKTOBER			NOVEMBER			IALT
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	
1980			20										20
1981								2		1			3
1982		1											1
1983								4		15			19
1984							2						2
1985				2	1						4	5	12
IALT													57

Figur 4: Iagttagelser af Dværghmåge (*Larus minutus*) ved Stignæs i årene 1980-85.

RIDE (Rissa tridactyla)

Optræder næsten årligt ved Stignæs om efteråret. Første iagttagelse af Ride ved Stignæs fandt sted den 10. september 1977 (2 1K-fugle). Herefter næsten årlig:

Måned	AUGUST			SEPTEMBER			OKTOBER			NOVEMBER			IALT
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	
1977				2									2
1978													0
1979										1			1
1980			9										9
1981							2						2
1982										3	19		22
1983													0
1984							1						1
1985										4	46		50
IALT													87

Figur 5: Iagttagelser af Ride (Rissa tridactyla) ved Stignæs i årene 1977-1985.

I vinteren 1983-84 var der mange Rider i de indre danske farvande. Ved Stignæs området blev der i månederne januar-marts fundet 25 døde fugle (heraf 2 2K-fugle). Tillige sås der 3 adulte nord-trækkende den 27. marts og 2 adulte nordtrækkende den 9. april.

ALK (Alca torda)

Tilfældig til sjælden trækgæst i Agersø Sund om efteråret. Første iagttagelse var 12 syd-trækkende den 1. oktober 1977, dernæst 6. syd-trækkende den 20. oktober 1984. I 1985 sås den kun trækkende efter orkanen i begyndelsen af november. Således 33 nord den 11. november, 21 nord den 12. november og 67 nord den 13. november. Mærkværdigvis ingen den 14. november (se Søkonge og Lomvie).

SØKONGE (Alle alle)

Søkongen blev første gang konstateret i området den 28. marts 1983, hvor en olie-dræbt fugl blev fundet mumificeret på vestkysten af Agersø*. I november 1985 var der i dagene efter orkanen mange iagttagelser. De første 3 sås nordtrækkende den 7. november, og herefter 12 nordtrækkende + 3 rastende den 11. november, 4 syd og 19 nordtrækkende (de 4 sydtrækkende rastende måske senere nord) den 12. november, 7 nordtrækkende + 1 rastende den 13. november, 16 nordtrækkende + 1 rastende den 14. november og 2 nordtrækkende den 17. november. Ialt 60 nord-trækkende, 1-3 rastende, 4 sydtrækkende måske senere nordtrækkende. Minimum 63 iagttagelser. Herved har Søkongen næsten optrådt ligeså talrigt som Lomvien ved Stignæs i november 1985.

Forekomsterne er forelagt DOFs sjældenhedsudvalg.

LOMVIE (Uria aalge)

Indtil 1985 er den kun fundet død på strandene omkring Stignæs. Blandt andet på Agersø, Omø og Glænø.

I 1985 blev 1 iagttaget trækkende syd den 11. september, 11 nord den 11. november, 34 nord den 12. november, 15 nord den 13. november og 18 nord den 14. november. Masseopbudet i november 1985 er uden tvivl følge af masseforekomsterne i Kattegat under og efter orkanen i begyndelse af måneden (se også Alk og Søkonge).

TEJST (Cepphus grylle)

Kun ganske få iagttagelser i årenes løb. Ses ikke i forbindelse med vestenstorme, men er snarere fouragerende fugle fra områdets eneste ynglested (Omø siden 1971). Ynglebestanden er meget lille (2-5 par) og fuglene fra kolonierne ses sjældent langt fra ynglestedet. Ved Stignæs træffes de tilfældig i tiden marts til september.

LUNDE (Fratercula arctica)

Lunde blev iagttaget for første gang ved Stignæs den 11. november 1985. Dens forekomst må ses i sammenhæng med masse optræden af andre alkefugle i Store Bælt og Kattegat-området.

* Godkendt af DOFs Sjældenhedsudvalg.

Litteratur:

Rasmussen, Erik Vikkelsø: Forekomsten af Sodfarvet Skråpe (*Puffinus puffinus*) i Danmark, D.O.F.T. 1985 (79).

Sørensen, B.M.: Observationer fra Stignæs (1964-78) (stignæs rapport nr. 1)

Sørensen, B.M., m.fl.: Stignæs 1979-80, Stignæs 1981, Stignæs 1982, Stignæs 1983, Stignæs 1984 (Stignæs rapporter 2-6).

Sørensen, B.M. fl.: Stignæs 1985 (Stignæs rapport nr. 7 (in press)).

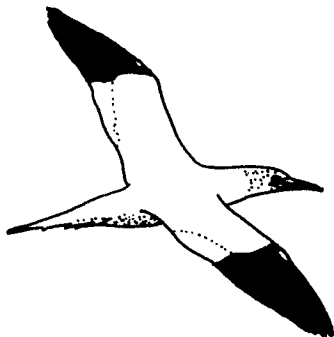
Seabirds at Stignæs, Denmark, in the years 1964-85

Stignæs is the southwestern point of Zealand (55.13°N/11.15°E) in the southern part of Store Belt. Seabirds are not recorded regularly, except Arctic Skue (*S. parasiticus*), Little Gull (*L. minutus*) and Kittiwake (*R. tridactyla*). In the year 1964 to 1980 there have been regular observations for day-migrating birds every autumn (20 to 64 days/autumn) and in the years 1981 to 1985 daily observations in the period 4. August to at least 1. November - usually 10. November.

In the last years there have been several records of wind-drifted seabirds at Stignæs - especially in 1985.

It is unusual with records of seabirds so far south in the inner Danish belts, but the influx of seabirds do always have relation to stormy periods or even to hurricanes.

Sooty Shearwater (*P. griseus*) first recorded on the 3. of November 1985. 11 records in November 1985. Gannet (*S. bassana*) only one record, September 1978. Red Phalarope (*P. fulicarius*) first recorded near Stignæs in October 1984 (2 individuals) and again in November 1985 (1). Great Skua (*S. skua*) 4 records in the years 1978-85 (1978, 1981, 1983 and 1985) - one record every autumn in September or October. Pomarine Skua (*S. pomarinus*) first record (spring) 1982. First autumn record 8. of November 1985. 19 records during November 1985. Arctic Skua (*S. parasiticus*) are recorded every autumn since 1966 (1-20 record/autumn). Records of Arctic Skua, do not always have relation to stormy periods, because inland migration in SW-direction is not uncommonly in the eastern parts of Denmark. Have even been seen migrating together with flocks of Buzzards (*B. bufo*). Little Gull (*L. minutus*) is recorded every autumn since 1980 (1 to 20 records/autumn). Kittiwake (*R. tridactyla*) are recorded yearly since 1977 - except 1978 and 1983 - . The records are 1 to 50 individuals/year. Razorbill (*Alca torda*) is recorded in 1977 and 1984. In 1985 a heavy influx during November (161 individuals). Guillemont (*Uria aalge*) first "alive-record" in September 1985 and a heavy influx in November 1985 (68). Before 1985 only found dead on the shores around Stignæs. Black Guillemont (*C. grylle*) only few records along the coast of Stignæs. Breeding-birds at the island Omø in Store Belt. Little Auk (*A. alle*) first record at Stignæs on the 7. of November 1985. 63 records during November 1985. Puffin (*F. arctica*) first and only record on the 11. of November 1985.

O SLOFJORDEN

1985

HÅKON F. SKJAUFF

GUNNAR NUMME

INTRODUKSJON

Speiding etter havsfugl er en krevende og utrolig spennende virksomhet for amatørornitologen. Stadig flere fatter da også interesse for denne form for feltarbeide, et arbeide som ofte fyller en tid hvor værforholdene ikke gir rom for så mange andre opplevelser. Vi håper at det nordiske prosjektet ytterligere vil stimulere til øket aktivitet i vårt område, særlig i vinterhalvåret. Det må arbeides videre med opprettelse av flere og mer stabile observasjonsgrupper. Spesielt er det ønskelig å bygge opp et godt rapporteringsmønster for Hvalerområdet på østsiden av Ytre Oslofjord.

Det som gledet mest i 1985 var opprettelsen av en ny feltgruppe ved Eftang på vestsiden av fjorden. Dette stedet byr på utmerkede forhold for registrering av havsfugl.

BEMANNING

Årets rapport fra Oslofjorden omfatter innkommet materiale fra følgende observasjonsgrupper: Oslo/Nesoddtangen, Horten Store Færder, Eftang og Mølen.

Observasjonsintensiteten for de forskjellige punktene varierer tildels meget sterkt. Det er å håpe at de etablerte fuglestasjonene i Ytre Oslofjord kan oppnå mer stabile bemanningsforhold i årene framover. Årets materiale lider av manglende rapporter fra et par strategisk svært viktige observasjonspunkter. 1985 ble ikke noe stort år rent resultatmessig, og det samlede materialet gir ikke grunnlag for å trekke noen faste konklusjoner om årets havsfuglbevegelser i vårt område.

BEARBEIDING

Vi prøvet oss i år med innsamling av materialet på standardiserte formularer. Fordelene med slike system er åpenbare, men det er behov for forbedring og forenkling av rapporteringsrutinene.

Som tidligere velger vi å sammenstille materialet fra Oslofjorden i tre avsnitt som følger:

INDRE OSLOFJORD (I): Innerste fjordarm mot Oslo.
 MIDTRE OSLOFJORD (M): Området omkring Horten - Moss.
 YTRE OSLOFJORD (Y): Der fjorden åpner seg mot Skagerak.

Se forøvrig kartet på fig. 1.

Det er verd å merke seg at nettopp INDRE OSLOFJORD har prestert et meget godt og fyldig materiale i 1985. I tillegg til at gruppen alene har notert hele 253 observasjonsdager, serveres det derfra et par gedigne overraskelser hva angår såvel arts-sammensetning som individantall.

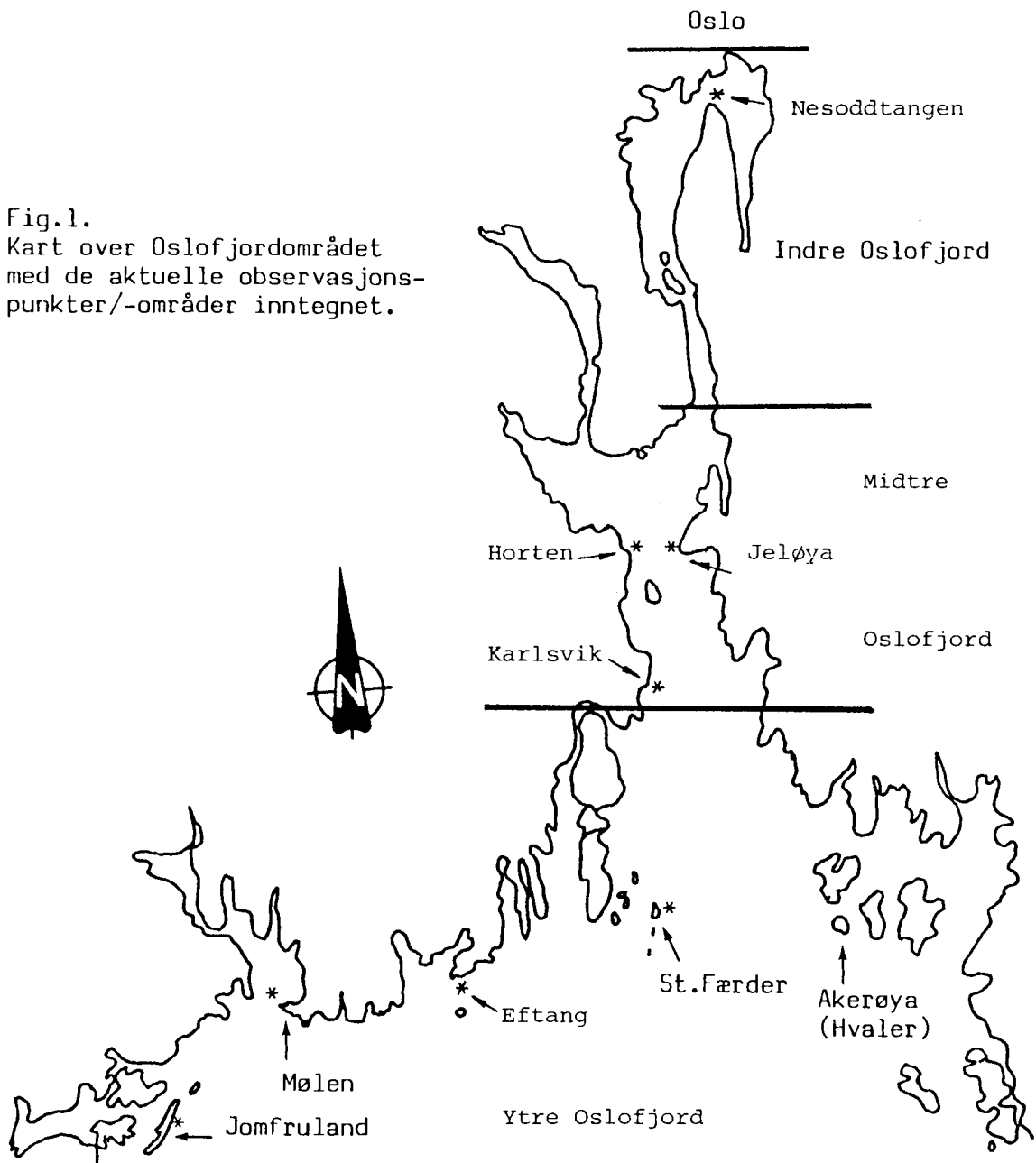
Tabell 1 viser antall registrerte observasjonsdager for alle gruppene i området samlet, og hvordan disse fordeler seg på de tre avsnittene INDRE, MIDTRE og YTRE Oslofjord.

Tabell 1 viser også totale antall observerte individer av alle arter for hele området samlet, fordelt på 10-dagersperioder.

For arter som opptrådte i totalantall på over 1000 individer har vi forsøkt å fordele observasjonene i to-månedersintervaller på respektive avsnitt av fjorden. Disse tabellene, som omhandler artene HAVHEST, HAVSULE, KRYKKJE, LOMVI og ALKEKONGE, angir også prosentvis antallsfordeling for hvert fjordavsnitt og for hver to-månedersperiode.

Forøvrig vises det til oppsummering, art for art.

Fig.1.
Kart over Oslofjordområdet
med de aktuelle observasjons-
punkter/-områder inntegnet.

REGISTRERTE SJØFUGLER I OSLOFJORDOMRÅDET 1985

	VÅREN		HØSTEN																	Total	
	Jan mar	Apr jun	Juli			Aug			Sept			Okt		Nov			Des				
Ant. obs.dager	67	84	6	5	11	9	9	11	10	10	10	8	10	11	10	7	4	2	5	10	299
Obs.dager I:	66	73	5	3	8	8	8	10	10	10	9	8	6	8	8	3	4	2		4	253
fordelt på M:	13	6			1	3	1	1		2	1	3		1	2				1	1	36
avsnittene Y:	19	28	3	2	4	4	7	7	2	4	8	7	9	11	10	5	3	1	5	8	147
HAVHEST		32			1	16	37	473		661		11	9		7				2		1249
GULNEBLIRE										1		2									5
GRÅLIRE															1						
HAVLIRE		1									1										3
Puffinus sp.		1											1								5
HAVSVALE										1											1
BRUNSULE												1									1
HAVSULE		84		9	30	36	9	14		60		1988	102		8					4	2344
Sula sp.		1																			1
POLARJO		2													2					1	6
TYVJO		7		1	8	4	5	9	9	1	6	1	4		2	1					58
FJELLJO		2													2						2
STORJO						5	6	5	1	5		8			36						66
Streptopelia sp.										2	2	5	3	2	5						20
SVARTEHAVSMÅKE		1																			1
FRANKLINMÅKE												1				1					2
DVERGMÅKE		3										1	1								5
SABINEMÅKE												1	1						1		2
GRØNLANDSMÅKE	1																				1
POLARMÅKE	2		1																	1	4
KRYKKJE	4	459	3	10	28	120	107	43	1	38	1	188	62		3396	78		340	577		5555
LOMVI	4036	665					3	3	3	20	61	27	120	110	341	315	281	636	92	41	6754
ALKE	10	9						1	1	1	9		8	5	8	2			1	3	58
Alcidae sp.	38	34			2		2	8		69		262	166	10	608	25		11	33	79	1347
POLARLOMVI	1	(1)											1	(1)	(1)						2
ALKEKONGE	6			1								3	3	182	1832		24	175		14	2245
LUNDE		1					1			6	1	2				1					12
Sum																					19750

Tabellen dekker 3-månedersperioder fra våren, 10- (11-) dagers-perioder fra høsten.
 Tabellen omfatter alt innkommet materiale fra MØLEN, EFTANG, STORE - FERDER, HORTEN og OSLO.

Registrerte sjøfugler i Oslofjordsområdet 1985.

Tabell 1.

HAVHEST (Fulmarus glacialis)

Stormfågel
Mallebuk

Totalt registrert 1251 ex med de største forekomstene i Ytre Oslofjord ultimo august og medio september. Største dagsantall den 20.9., da Store-Færder, Eftang og Mølen tilsammen registrerte 650 ex.

Forekomsten i midtre fjordavsnitt er svært lav og må sees i sammenheng med vindforholdene.

HAVHEST

	JAN - FEB		MAR - APR		MAI - JUN		JUL - AUG		SEP - OKT		NOV - DES		TOTAL	
	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%
I														
M					2	6	1	0	5	1	1	11	9	1
Y					30	94	528	100	676	99	8	89	1242	99
Ant					32		529		681		9		1251	

GULNEBLIRE (Calonectris diomedea)

Gulnäbbad lire
Kuhls skråpe

Ett eksemplar trakk mot SW utenfor Mølen den 20. september. Dette er det andre funnet av arten i Norge.

Saken er ikke ferdigbehandlet av den norske skjeldenhetskomiteen (NSKF).

GRÅLIRE (Puffinus griseus)

Grå lira
Sodfarvet skråpe

Mølen: 2 ex. mot vest den 5.10.

Eftang: 1 ex. SW 12.8.

1 ex. w 25.8.

Nesoddtangen: 1ex. 8.11.

Svært overraskende at det observeres lirer så langt inne i fjorden.

HAVLIRE (Puffinus puffinus)

Mindre lira
Almindelig skråpe

Mølen: 1 ex. E 25.5.

Eftang: 1 ex. SW 13.8.

Gressholmen, Indre Oslofjord: 1 ex. 22.9.

Puffinus sp.

Mølen: 1 ex. SE 25.5.

Eftang: 3 ex. w 13.8., 1 ex. w 12.10.

HAVSVALE (Hydrobates pelagicus)

Stormsvala
Lille stormsvale

Mølen: 1 ex. SW 15.9.

BRUNSULE (Sula leucogaster)

Spennende observasjon fra I. Oslofjord:
Nesoddtangen: 1 ex. 6.10.
Arten er aldri tidligere påtruffet i Norge.
Funnet er ikke ferdigbehandlet av NSKF.

HAVSULE (Sula bassana)

Havssula
Sule

Totalt 2344 registreringer i området. Dette er betydelig over tallene for 1984 (n = 733), og overraskende nær resultatet for toppåret 1983, da 3790 individer ble notert.

Den 5.10.: Mølen: 600 ex. E/W.
Eftang: 742 ex. N/SW.
Store færdar: 101 ex.

HAVSULE

	JAN - FEB		MAR - APR		MAI - JUN		JUL - AUG		SEP - OKT		NOV - DES		TOTAL	
	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%
I														
M							1	1	117	5			118	5
Y			1	100	83	100	97	99	2033	95	12	100	2226	95
Ant			1		83		98		2150		12		2344	

Sula sp.

Den 29. juni noterte Mølen 1 ex. liten, ubestemt sule. Funnet er rapportert til NSKF som Sula sp.
Mye tyder på at det dreiet seg om arten RØDFOTSULE (Sula sula).
Rødfotsule er aldri registrert i Norge.

POLARJO (Stercorarius pomarinus)

Bredstjærtad labb
Mellemkjove

Mølen: 1 ex. (1k) SW 11.11.
Eftang: 2 ad. NE 17.6., 2 ad. S 9.11., 1 ex. W 24.12.

TYVJO (Stercorarius parasiticus)

Labb
Almindelig kjove

Totalt 58 individer registrert over året.
Månedsfordelingen er som følger:

Mai..... 1	September..... 8
Juni..... 6	Oktober..... 4
Juli..... 13	November..... 3
August..... 23	

Av disse ble 4 ex. rapportert fra I. Oslofjord, 3 ex. fra M. Oslofjord, og de øvrige 51 fra det ytre fjordavsnittet.

FJELLJO (Stercorarius longicaudus)

Flällabb

Lille kjove

Eftang: 2 ad. WSW 26.4.

STORJO (Stercorarius skua)

Storlabbb

Storkjove

Totalt 66 individer må i grove trekk ansees for å være i overkant av normalforekomsten av arten. N1983 = 44, N1984 = 30. Eftang registrerte den 9.11. 29 ex. (25 S, 4 N), og 7 ex. S den 10.11. Dette er usedvanlig høye tall for november.

Avsnittsfordelig for totalantallet:

I. Oslofjord: Ingen

M. Oslofjord: 5 ex. (august).

Y. Oslofjord: 61 ex. (august - november)

Stercorarius sp.

I. Oslofjord totalt 11 ex. (aug - nov).

M. Oslofjord totalt 2 ex. (primo nov).

Y. Oslofjord ialt 9 ex. (ult. aug - primo nov).

SVARTEHAVSMÅKE (Larus melanocephalus)

Svarthuvad mås

Svarthovedet måge

Mølen: 1 ex. (2k) 26.-27.11.

FRANKLINMÅKE (Larus pipixcan)

Mølen: 1 ex. NW 9.10.

1 ex. 12.11.

Observasjonene representerer funn nr. 4 og funn nr. 5 i Norge.

DVERGMÅKE (Larus minutus)

Dvärgmås

Dvergmåge

Totalt 5 individer fordeler seg slik:

Mølen: 2 ex. (1 ad. + 1 ex. 2k) 26.5.

1 ex. 1k 21.9.

1 ex. 1k 5.10.

Oslo: 1 ex. ad. 14.5.

SABINEMÅKE (Larus sabini)

Tärnmås
Sabinemåge

Eftang: 1 ex. ad. SW 4.10.
1 ex. juv. S 22.12.

Rapport om funnene er til behandling i NSKF.

GRØNLANDSMÅKE (Larus glaucoides)

Vitvingad trut
Hvidvinget måge

Oslo: 1 ex. Oslo Havn 23. og 28.2.

POLARMÅKE (Larus hyperboreus)

Vittrut
Gråmåge

Mølen: 1 ex. ad. 2.7. (MERK TISPUNKTET!)
1 ex. 1k 22.12.

Oslo: 1 ex 19.1.- 22.3. (Nesoddtangen).
1 ex. 2.1. (Nesøya).

KRYKKJE (Rissa tridactyla)

Tretåig mås
Ride

Tallene for året ligger godt over resultatet for 1984, men igjen under det kraftige innsiget i 1983 (N1983 = 20350).

KRYKKJE

	JAN - FEB		MAR - APR		MAI - JUN		JUL - AUG		SEP - OKT		NOV - DES		TOTAL	
	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%
I			1	10	170	38			3	1	2	0	176	3
M					51	11	15	5	94	24	30	1	190	4
Y			9	90	232	51	296	95	293	75	4359	99	5189	93
Ant			10		453		311		390		4391		5555	

LOMVI (Uria aalge)

Sillgrissla
Lomvie

Hele 94 % av alle registreringene kommer fra Indre Oslofjord! Forbausende tall, som bekrefter tendensen fra tidligere år. Denne sesongen har imidlertid ikke vært preget av de sterke SW-vindene som man tidligere antok "trykket" store antall helt inn i fjordbunnen. Dette faktum mener vi stadfester at den innerste fjordarmen virkelig er et viktig overvintringsområde for deler av bestanden.

LOMVI

	JAN - FEB		MAR - APR		MAI - JUN		JUL - AUG		SEP - OKT		NOV - DES		TOTAL	
	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%
I	3088	98	1167	94	295	96	2	33	296	87	1544	90	6392	94
M	52	2	44	4							83	5	179	3
Y	17	0	26	2	12	4	4	67	45	13	79	5	183	3
Ant	3157		1237		307		6		341		1706		6754	

ALKE (Alca torda)

Tordmule

Alk

Et beskjednt antall registrert, totalt 58 ex.

Tallene fra Indre, Midtre og Ytre Oslofjord fordeler seg i rekkefølge slik:

	VÅR			HØST		
Januar:	3	-	0 - 2	August:	0	- 0 - 1
Februar:	2	-	0 - 0	September:	3	- 0 - 8
Mars:	2	-	0 - 1	Oktober:	0	- 0 - 13
Mai:	5	-	2 - 2	November:	1	- 0 - 9
				Desember:	0	- 0 - 4

LOMVI / ALKE ubestemt.

Totaltallene for oktober og november var henholdsvis 438 og 633 ex. Disse fordeler seg prosentvis slik:

Indre Oslofjord:	0 %
Midtre Oslofj.:	21 %
Ytre Oslofjord:	79 %

Se forøvrig hovedtabellen, tabell 1.

POLARLOMVI (Uria lomvia)

Spetsbergsgrisla

Kortnæbbet lomvie

Oslo: 1 ex. 23.2. - 4.5.

1 ex. 13.10. - 3.11.

ALKEKONGE (Alle alle)

Alkekung

Søkonge

Totaltallene ble enda større enn for invasjonen i fjor. Av ialt 2245 ex. ble hele 626 ex. rapportert fra Indre Oslofjord. Det utgør hele 28 % av materialet!

ALKEKONGE

	JAN - FEB		MAR - APR		MAI - JUN		JUL - AUG		SEP - OKT		NOV - DES		TOTAL	
	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%
I	3	100	2	67					8	4	613	30	626	28
M											8	1	8	1
Y			1	33			1	100	180	96	1429	69	1611	71
Ant	3		3				1		188		2050		2245	

LUNDE (Fratercula arctica)

Lunnefågel

Lunde

Spredte observasjoner bragte totalen opp til 12 individer.

Ett ex. registrert i Oslo ultimo mai, de øvrige 11 i Ytre Oslofjord medio august - medio november.

Litteratur.

- G. Numme og H. Skjauff: OSLOFJORDEN 1983 - 84. Havsfåglar i Kattegatt 1984.
- Peterson, Mountfort og Hollum: Europas fugler. 1972.
- K. H. Voous: List Of Recent Holarctic Bird Species, 1980.

Forf. adresse: HFS; Eikveien 42, 3190 Horten, Norge
GN; c/o Mølen Orn. Stasjon, Boks 220, 3201 Sandefjord, Norge

HAVSFUGL VED JOMFRULAND HØSTEN 1985

Folke Gravklev

Som et tillegg til havsfuglrapporten fra Oslofjorden 1985 (Skjauff & Numme) har undertegnede sammenstilt havsfuglobservasjonene fra høsten 1985 ved Jomfruland Ornitologiske Stasjon. Denne stasjon ble etablert i 1972 på en øylokalitet ytterst i skjærgården med gode muligheter for havsfuglobservasjoner. Et fugletårn bygget i 1984 ga et kraftig oppsving i antallet observerte havsfugl.

Av ulike årsaker er materialet fra Jomfruland presentert her som et tillegg til Oslofjordmaterialet. Mer naturlig ville være å integrere Jomfruland-observasjonene i en felles rapport. Det er undertegnedes ønske at dette kan skje fra 1986.

Resultater

Ved å sammenligne materialet fra Jomfruland med øvrige Oslofjord ser en klare forskjeller (se tabell 1). Fremfor alt forekommer lirer Puffinus sp. og storjo Stercorarius skua i betydelig større antall her enn ved andre lokaliteter. Mest iøynefallende er antallet havlire P. puffinus, med 71 indiv ved Jomfruland mot 3 i resten av Oslofjorden. Grålire P. griseus ble notert med 8 indiv her mot 5 for resten av Oslofjorden. Oppsiktsvekkende er også antallet storjo med 112 indiv ved Jomfruland mot 66 for øvrige lokaliteter. For havhest Fulmarus glacialis ligger høsttotalen høyere ved denne lokaliteten enn totalen for øvrig (1570 mot 1249). Alkefugl Alcidae sees i mindre antall ved Jomfruland enn ved andre observasjonspunkter. Dette gjelder særlig lomvi Uria aalge og alkekonge Alle alle.

Som en vil se opptrer pelagiske arter som lirer og joer i betydelige antall ved Jomfruland. Dette skyldes trolig øyas plassering ytterst i skjærgården. Samtidig vil en se at alkefugl opptrer i relativt sett mindre antall her enn lenger inn i Oslofjorden.

Tabell 1. Registrerte havsfugler ved Jomfruland høsten 1985. Kolonnene representerer 10-dageperioder.

Obs.dage	Juli			August			September		
	10	10	11	10	10	11	10	10	10
Havhest <u>Fulmarus glacialis</u>		17	20	827	97	16	5	578	
Grålire <u>Puffinus griseus</u>				3				4	
Havlire <u>P. puffinus</u>				39	27				
Ubest. lire <u>Puffinus sp.</u>				10				5	
Hav/stormsvale <u>Hydrobatidae</u> indet.								1	
Havsule <u>Sula bassana</u>		12	33	183	22	3	2	89	8
Tyvjo <u>Stercorarius parasiticus</u>		2	1	18	10		3	5	2
Storjo <u>S. skua</u>	1	2	3	47	20	5	4	18	2
Krykkje <u>Rissa tridactyla</u>	1		1	21	86	1		219	26
Lomvi <u>Uria aalge</u>	1			1		1	1	3	1
Alke <u>Alca torda</u>	2			1		1		21	
Alkekonge <u>Alle alle</u>		2			9		7		
Lunde <u>Fratercula arctica</u>								1	
Ubest. alke <u>Alcidae</u> indet.	2	10	2	10	9	3	2	396	37

Obs.dage	Oktober			November			December			Total
	10	10	11	7	-	-	4	-	-	
Havhest <u>Fulmarus glacialis</u>	2	8								1570
Grålire <u>Puffinus griseus</u>		1								8
Havlire <u>P. puffinus</u>	4	1								71
Ubest. lire <u>Puffinus sp.</u>										15
Hav/stormsvale <u>Hydrobatidae</u> indet.										1
Havsule <u>Sula bassana</u>	769	27								1148
Tyvjo <u>Stercorarius parasiticus</u>	9	2								52
Storjo <u>S. skua</u>	6	2		1	1					112
Krykkje <u>Rissa tridactyla</u>	33	55	1	50						408
Lomvi <u>Uria aalge</u>	4	11	87	29	20					162
Alke <u>Alca torda</u>	10	15	8	3	6					67
Alkekonge <u>Alle alle</u>	402		15							435
Lunde <u>Fratercula arctica</u>	1	2		3						7
Ubest. alke <u>Alcidae</u> indet.	60	200			50					781

Forfatterens adresse: Solligrenda 82, 0491 Oslo 4, Norge

HAVSFÅGLAR OBSERVERADE MELLAN GÖTEBORG OCH NEWCASTLE SOMMAREN 1985

Göran Blidberg

Sommaren 1985 gjorde jag en resa till England med båt. Överfarten från Göteborg till Newcastle skedde den 21-22 juli, återresan den 3-4 augusti. Under överfarten passade jag på att räkna havsfåglar från färjan. Räkningarna utfördes inte efter något speciellt mönster eller från någon speciell plats på båten. I efterhand delades resrouten in i fem olika områden (figur 1). Indelningen gjordes med hjälp av klockan och gränsdragningarna får därför endast ses som ungefärliga. Dessa brister bör man således ha i minnet, t.ex. vid en eventuell jämförelse med andra liknande räkningar.

Figur 1. Områdesindelning vid räkning av havsfåglar mellan Göteborg och Newcastle sommaren 1985.

Kommentarer till vissa arter;

STORMFÅGEL Fulmarus glacialis: Inga observationer i Kattegatt. De största antalen noterades i område II den 4 augusti (ca 900 ex) varav närmare 400 runt en liten fiskebåt. Åtskilliga av de iakttagna stormfåglarna hade kraftiga ruggningsluckor i "armvecket". Området är sedan tidigare känt för att utgöra en viktig ruggningsplats för stormfåglar (Mortensen 1967, 1970).

Majoriteten av de iakttagna stormfåglarna var av den ljusa fasen, men även mörkare individer sågs, d.v.s. fåglar utan kontrast mellan huvud och mantel, - mellanfas. Av totalt sju ex den 4 augusti noterades sex i område II och en i område I. Dessa fåglar lär enligt Cramp m.fl. (1975) vara sällsynta på de Brittiska öarna, men något allmänare ute till havs längre norrut.

Förutom ovanstående två varianter noterades ytterligare en, även den i område II den 4 augusti. Denna var tydligt ljusare än den normala, ljusa fasen. Armpennorna samt handpennorna runt den i övrigt vitaktiga vingfläcken var helt svarta, vilket gav fågeln en mycket kontrastrik ovansida. Någon tanke på att det skulle röra sig om något annat än en extremt ljus variant av stormfågel hade jag inte vid tillfället. När jag sedan vid hemkomsten konsulterade litteraturen, bl.a. Harrison (1983) fann jag att det faktiskt fanns en art som överensstämmer med beskrivningen, nämligen den antarktiska eller sydliga stormfågeln Fulmarus glacialoides. Arten är visserligen inte känd för att göra några längre vandringar norrut, men kan naturligtvis inte uteslutas enbart på denna grund. Avståndet var alltför långt för att se näbbens färg, vilket annars skulle varit avgörande. Fågeln får passera obestämd och det bör påpekas att man tillfälligt kan se albinistiska eller partiellt albinistiska individer av våra nordliga stormfåglar, något som Harrison (1983) varnar för i sin bok.

MINDRE LIRA Puffinus puffinus: Samtliga exemplar sågs i område V relativt nära land.

HAVSSULA Sula bassana: En 4K-fågel noterades i Kattegatt nära den svenska kusten den 4 augusti. Enstaka fåglar följde tidvis efter båten och en av dessa, en adult i område II, hade oruggade väldigt slitna brunaktiga handpennor.

STORLABB Stercorarius skua: Samtliga exemplar i område I noterades väster om Skagen.

FISKMÅS Larus canus: Alla var adulta och sträckte mot OSO.

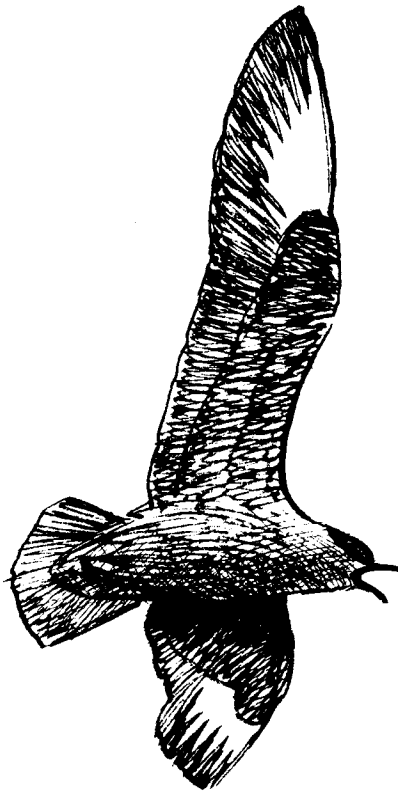
SILLTRUT Larus marinus: Endast adulta fåglar noterades. Med ett undantag kunde

alla ex. som sågs bra, rasbestämmas till intermedius. Ett ex. av rasen fuscus sågs en bit väster om Skagen. Den sistnämnda fågeln hade en ruggningslucka i armvecket.

GRÅTRUT Larus argentatus och HAVSTRUT Larus marinus: I motsats till såväl silltrut som fiskmås iaktogs inga adulta individer av dessa två arter, utan endast juvenila och subadulta.

TRETÅIG MÅS Rissa tridactyla: Av de 22 ex som noterades i område I och II den 4 augusti var 5 juv och de övriga 2K-fåglar. Möjligen var en av dessa adult. En 2K-fågel övernattade även på båten. Den ankom vid 18-tiden 3 augusti och lämnade inte båten ur sikte förrän vid 8-tiden påföljande dag.

TÄRNOR Sterna sp: Alla tärnorna var adulta. De båda silvertärnorna Sterna paradisaea sträckte mot NNO tidigt på morgonen, medan de obestämda sträckte mot OSO.

Tabell 1. Havsfåglar observerade mellan Göteborg och Newcastle, sommaren 1985. Områdesindelning enligt figur 1. Observationer i närheten av hamnarna i såväl Göteborg som Newcastle samt trutflockar vid Skagen har uteslutits i tabellen.

	Område I		II		III		IV		:	
	Datum	21 jul 4 aug	22 jul 4 aug	22 jul 4 aug	22 jul 4 aug	22 jul 3 aug	22 jul 3 aug	22 jul 3 aug	22 jul 3 aug	
Tid i området	18.30- 23.30	10.30- 15.30	23.30- 04.30	05.30- 10.30	04.30- 10.00	00.30- 05.30	10.00- 14.30	20.00- 00.30	14.30- 19.30	14.30- 20.00
Min obstid	18.30- 22.45	10.30- 15.00	ingen obs	06.00- 08.50	05.45- 10.00	ingen obs	11.00- 14.00	21.45- 22.15	17.00- 19.00	14.30- 20.00
Stormfågel <u>Fulmarus glacialis</u>	22	128	ca 900		155		6	2	10	67
Mindre lira <u>Puffinus puffinus</u>					2				1	3-4
Havssula <u>Sula bassana</u>		11	16		3		1		15	23
Storlabb <u>Stercorarius skua</u>		7	2						2	2
Fiskmåsar <u>Larus canus</u>			3		3					1
Silltrut <u>L. fuscus</u>	ca 30	9	50							2
Gråtrut <u>L. argentatus</u>			2							
Havstrut <u>L. marinus</u>		3	1							
Tretåig mås <u>Rissa tridactyla</u>		19	3						ca 50	1
Silvertärna <u>Sterna paradisaea</u>			2							
Fisk/silvertärna <u>S. hirundo/paradisaea</u>					3					
Sillgrissla <u>Uria aalge</u>	7	6							30-50	10-20
Tordmule <u>Alca torda</u>									5-10	2
Lunnefågel <u>Fratercula arctica</u>									1	7

SILLGRISSLA Uria aalge: I område I noterades totalt 13 ex. Ytterligare 3 alkor sågs men dessa kunde inte artbestämmas med säkerhet. Tre ex utanför Jyllands nordkust 21 juli kunde inte åldersbestämmas, men däremot de övriga. Av dessa noterades 4 + 1 utanför Göteborgs skärgård, alla adulta i sommardräkt. Den 4 augusti noterades 2 ex (ad+juv) innan Danmark var synligt vid horrisonten samt ytterligare 3 ex (ad i sommardräkt, ad i vinterdräkt samt juv) strax före Skagen.

I område V noterades åtskilliga juvenila fåglar ihop med gamla. De juvenila fåglarna har ett mycket karakteristiskt läte (se Jones & Rees 1985). Detta läte hördes förmodligen redan i område IV 22 juli, men det tog lång tid innan jag förstod varifrån det kom. Mina första tankar var att en biätare Merops apiaster eller undulat Melopsittacus undulatus hade landat på båten.

Att unga sillgrisslor kan vandra långt på kort tid är tidigare känt (Møller & Aarestrup 1981, Kiis & Kiis 1984). Bl.a. så hittades en levande, oljeskadad ungfågel på Nidingen 13 augusti 1982, vilken var märkt på Fair Isle, Shetlandsöarna 17 juni samma år (Vår Fågelvärld 42:199). Naturligtvis kan jag inte dra någon slutsats av de juvenila fåglarna utanför Jylland 4 augusti, men gissningsvis härstammar även de från Skottland.

LUNNEFÅGEL Fratercula arctica: Fyra av de sju fåglar som noterades 3 augusti i område V sågs i områdets östra del, alltså en bra bit från land. Två av dem var en ad och en juv tillsammans, en var en ensam juv och en kunde inte åldersbestämmas.

LITTERATUR

- Cramp, S. m.fl. 1975. The seabirds of Britain and Ireland. Collins.
- Harrison, P. 1983. Seabirds, an identification guide. Croom Helm.
- Jones, P.H. & Rees, E.I.S. 1985. Appearance and behaviour of immature Guillemots and Razorbills at sea. British Birds 78:370-377.
- Kiis, O. & Kiis, A. 1984. Flera svømmende unger av lomvie Uria aalge i Nordjylland. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 78:56.
- Mortensen, P.H. 1967. Færger-måger-mallemukker. Feltornithologen 9:123-126.
- Mortensen, P.H. 1970. Mallemukker (Fulmarus glacialis) i Skagerakk. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 64:273-274.
- Møller, A.P. & Aarestrup, W.C. 1981. Svømmende unge af lomvie Uria aalge i Nordjylland. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 75:143-144.

Författarens adress: Krontorp, S-310 31 Eldsberga, Sverige.

HAVSVALEFANGST I VEST-NORGE

Vidar Seim

Havsvalene Hydrobates pelagicus er små (totallengde 13-16 cm) og anonyme havfugler. Anonyme er de p.g.a. at der bare er om nettene i hekketiden de kommer inn til bestemte steder på kysten. Havsvaleobservasjoner er kjent fra kysten av Vest-Norge allerede på 1700-tallet, og J.F. Willgohs observerte havsvaler flere ganger på kysten av Sogn og Fjordane fylke i 1950-årene. Han var overbevist om at arten måtte hekke på Vestlandet (Folkestad 1982).

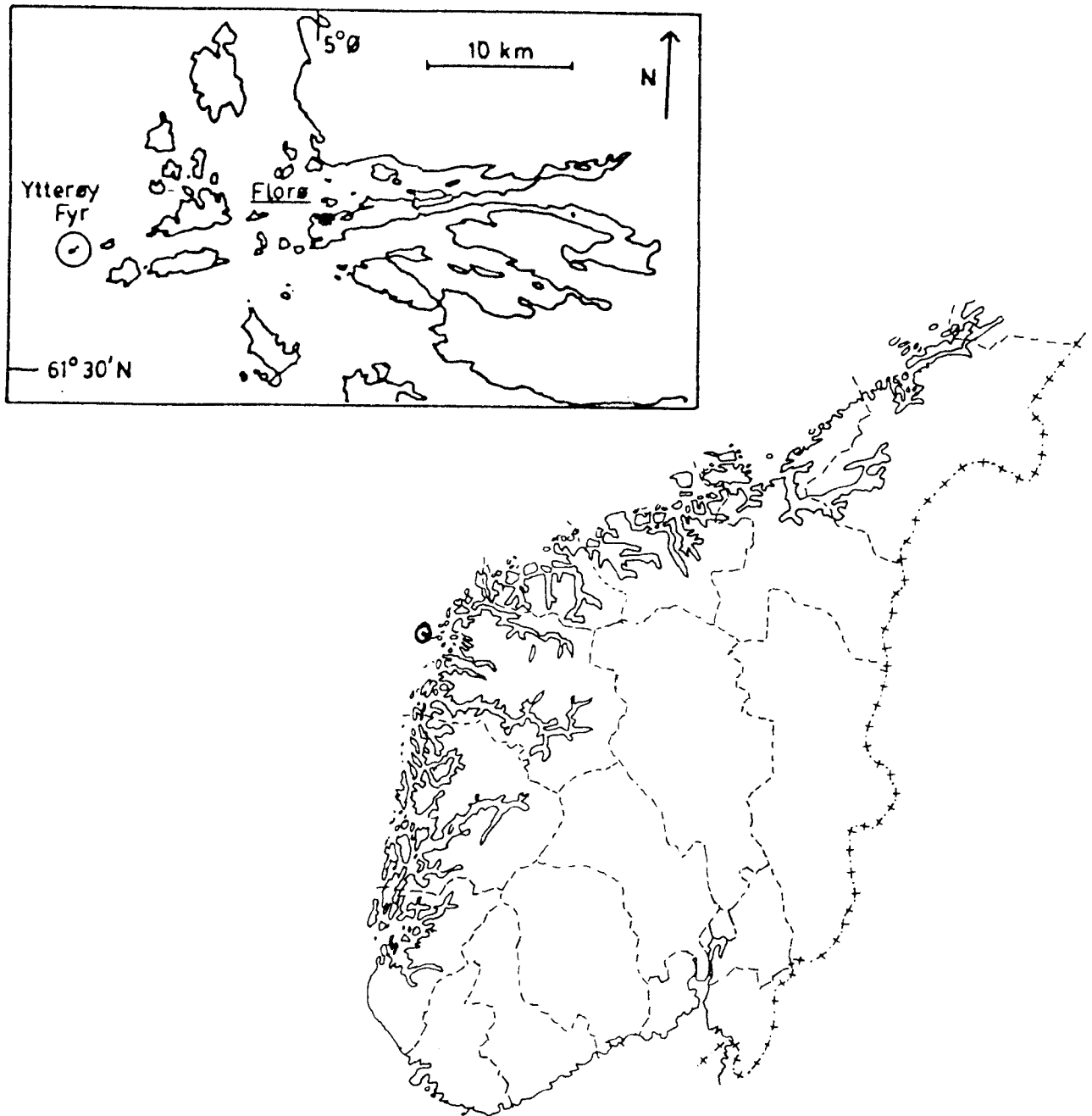
I 1961 ble det konstatert hekking på Röst i Lofoten (Haftorn 1971), og i begynnelsen av 80-årene var det i alle fall to personer på Vestlandet som mente det ville være naturlig at det fantes andre hekkeplasser på norskekysten, enn på Röst. Etter indikasjoner på at havsvalene opptrådte på noen bestemte steder, ble fangst forsøkt av A.O. Folkestad på Sunnmøre og forfatteren på Ytterøy fyr, ca. 20 km vest for Florö (fig. 1). På Sunnmøre ble det i 1982 fanget 12 fugler (Folkestad 1982). Samlet antall fugl fanget på Sunnmøre til og med 1985 er ca. 200, derav ca. 20 gjenfangster, ca. tredjeparten var merket på De britiske öyer, de resterende var fra Röst og fra egne merkinger (A.O. Folkestad)

På Ytterøy fyr fanget jeg 7 fugler 1/8-1983. En hadde ring og var merket på Ulsta, Yell, Shetland 12/7-1983. Den hadde ved merking ikke tegn til rugeflekk, men da den ble fanget 18 dager senere hadde den stor rugeflekk. I 1984 ble det på Ytterøy fyr fanget 5 fugler og på öya Kinn 1 fugl, 25/7. Sistnevnte var merket på Runde, Sunnmøre 21/8-1983. I 1985 blei fangsten 19 fugler.

Ut i fra eggleggingsdato på Shetland og Röst vil jeg anta at eventuell egglegging på Vestlandet skjer rundt midten av juli. Nesten alle fugler som er fanget på Vestlandet har hatt mer eller mindre godt utviklet rugeflekk, men konkrete reirfunn er ikke gjort. På Runde på Sunnmøre er det funnet sterke indikasjoner på hekking (Folkestad 1982).

Havsvaler er også fanget i Trøndelag i hekketiden (V. Ree), og hekking er konstatert i Troms fylke (V. Ree). Observasjoner langs kysten tyder dessuten på at arten kan være hekkefugl også i Rogaland fylke.

Min egen fangst (untatt en fugl) har foregått på Ytterøy fyr. Det er en liten öy med tre store hauger på ca. 35 m over havet. På den ene er fyret plassert. Öya er godt kledd med jord og har rik vegetasjon, ellers er det mange klomrer og bergsprekker. Det hekker litt sjöfugl på öya, mest svartbak Larus marinus og ærfugl Somateria molissima.

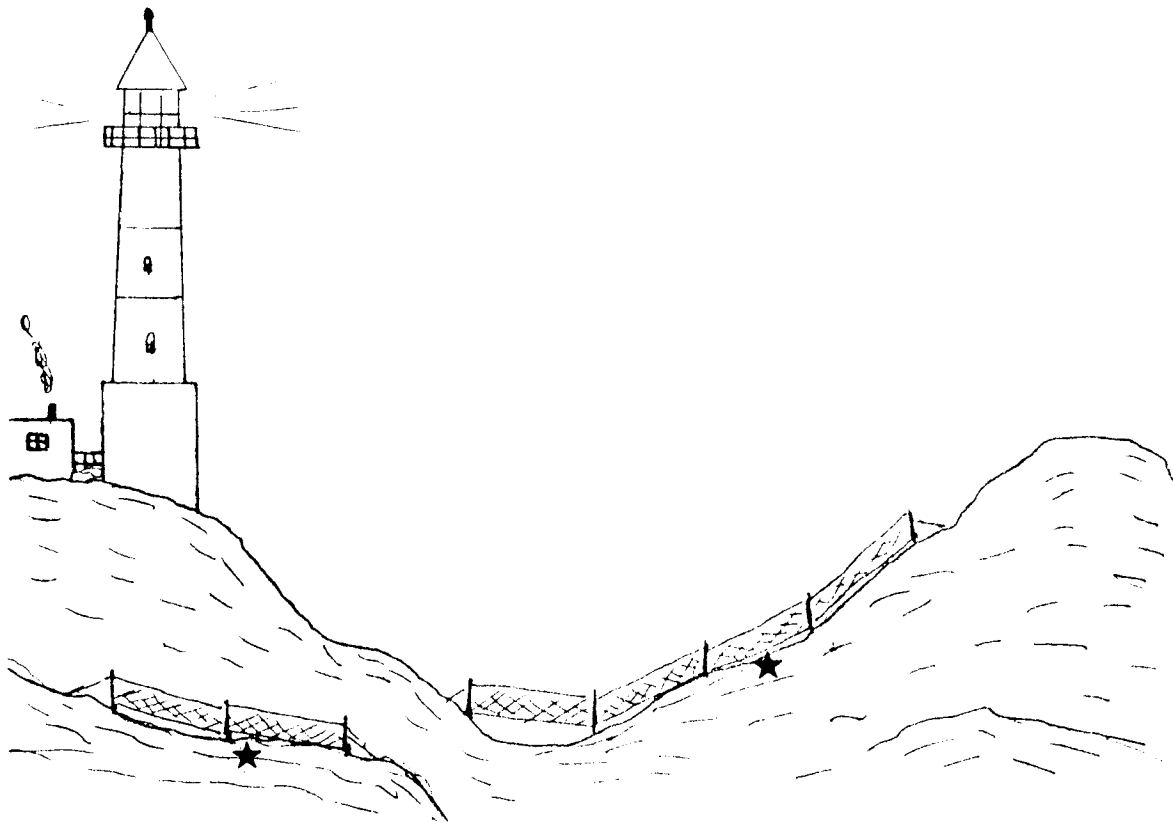
Figur 1. Merkplassens beliggenhet i Vest-Norge.
 Figure 1. Ringing site for Storm Petrels in Western Norway.

Når jeg har fanget har jeg hatt i bruk 6 nett, hvert på 10 meter. Jeg har brukt både småfuglnett med 4 lommer og vadernett med 3 lommer. Nettene har jeg plassert i en slukt, omtrent som fig. 2 viser. Under fangsten bruker jeg kassettpiller og forsterker og spiller kurtiselyd fra havsvaler. To høyttalere blir plassert som vist på fig. 2. Jeg har flere ganger prøvd å spille lyd fra stormsvale *Oceanodroma leucorhoa* og havlire *Puffinus puffinus*, men uten reaksjon. En gang ble det spilt stormsvalelyd to timer i strekk, men ingen stormsvale kom i nettet. Heller ingen havsvaler, men mot himmelen kunne vi derimot se flere fugler som svirret over nettene. Dette var trolig havsvaler,

for da havsvalelyd ble spilt gikk straks noen i nettet.

At havsvalene fløy etter lyden var ikke vanskelig å se, for ofte gikk de i nettet bare en meter fra høyttaleren. Det er utrolig at de ikke blir skremt, for lyden ut av høyttalerne er så kraftig at det nesten er ubehagelig å være helt nær for folk. Det er forresten pussig hvor lite havsvalene bryr seg om andre lyder, som f.eks. kraftig lyd fra eksosrøret til dieselmotoren som skaffer strøm til fyret (fig. 2). Viser også til observasjon på Röst 1984 av B. Sundin, der flere havsvaler om natten svermet rundt et tilsvarende eksosrør, og til og med prøvde å sette seg på det (Vår fuglefauna nr. 1, 1985).

Alle gangene jeg har prøvd fangst, har været vært klart, med lite vind. Problemet er at det har vært altfor lyst så tidlig på året (slutten av juli/begynnelsen av august), - så lyst at fuglene så nettene, unntatt på det aller mørkeste, og det var også bare på det aller mørkeste at havsvalene opptrådte. Dette problemet blir selvsagt mindre i overskyet vær og senere på sesongen (september).

Figur 2. Skisse over nettene og høyttalernes (★) plassering i fangstområdet.
 Figure 2. Location of nets and loud-speakers (★) in the catching-area.

Etter at fuglene var fanget, ble de puttet i tøyposer og bragt i hus for måltaking og merking. Slippet skjedde på gårdsplassen. Dette er en plass på ca. 7 ganger 12 meter som er omkranset av fyrtårnet og ganske høye hus på alle kanter unntatt mot øst, der det er en åpning som er 5-6 meter bred. Ved slipping skjedde det en ting jeg merket meg. Når fuglene, etter litt tilvenning fra det skarpe lyset inne, ble kastet litt opp i været for å få luft under vingene, så snudde alle med en gang og satte kursen vestover, uansett hvilken retning de ble kastet opp i, og dette skjedde ofte før de var kommet over takhøyde på husene. Fuglene kunne følges i utelyset fra gårdsplassen og fyrtårnet.

Havsvalene er for meg uhyre interessante fugler, og jeg håper kunne finne mer ut om disse fuglene her i distriktet, - det skal bl.a. bli spennende om vi klarer å påvise hekking.

LITTERATUR

Haftorn, S. 1971. Norges fugler.

Folkestad, A.O. 1982. Havssvale fanga i hekketida på Sunnmörskysten. Vår Fuglefauna 5:236-243.

Storm Petrel catching in Western Norway

Storm Petrels are living near the coast of Western Norway during their breeding season. This was mentioned for the first time in the 18th century. In 1980 there were indications that Storm Petrels bred or stayed at certain places on the coast.

During the years 1982-1985 about 200 Storm Petrels were caught on Sunnmøre. Amongst them 20 were ringed earlier, of which one third on the British Isles. At Ytterøy 32 birds were caught during the years 1983-1985. One of these, caught on the 1st of August 1983, had been ringed on Shetland on 12 July 1983. Another bird caught on the island of Kinn on 25 July 1984, had been ringed on Runde, Sunnmøre on 21 August 1983. Almost all birds had a marked distinct brood patch.

Ytterøy have a rich soil and plenty of clefts. Nets are placed in a cleft between two hills. The sound of courting Storm Petrels is played from loud-speakers placed under each series of nets (Fig. 2). The Storm Petrels are clearly attracted by the sound from the loudspeakers, even though it is extremely loud. The noise from the exhaustive-pipe from the light-house diesel engine do not have any negative effect on the birds.

When the birds are released after ringing, they at once turn towards west and the open sea.

Forfatterens adresse: Krokane, 6900 Florö, Norge.

TRUSLER MOD HAVFUGLE - en kort oversigt og nogle eksempler

Finn Danielsen,
Jan Durinck & Henrik Skov

Vi skal i denne artikel kort gennemgå de mest aktuelle trusler mod havfuglene i Skandinavien. Kun truslerne udenfor yngletiden vil blive omtalt her. Med havfugle menes i denne sammenhæng alle saltvandslevende vandfugle (Vadefugle ikke medregnet).

Der ligger ikke nogen prioritering i valget af den rækkefølge, hvori truslerne gennemgås.

Forurening med plastik

Drivende plastikmaterialer nedbrydes først efter mange år i havvandet. Hvilken effekt indtagelse af plastikpartikler med føden har ved vi idag kun meget lidt om, men der er fundet høje værdier i Procelarriiformes omkring de britiske øer.

En række teorier om den fysiologiske effekt er dog foreslået. F.eks. kan indtagelse af plastik formodentlig medføre øget optagelse af PCB (polychlorerede biphenyler), blokering af tarmene, mindsket tarmvolumen med deraf følgende forringet fødeoptagelse, mavesår og endelig udspilen af tarmene resulterende i falsk mæthedsfølelse og underernæring.

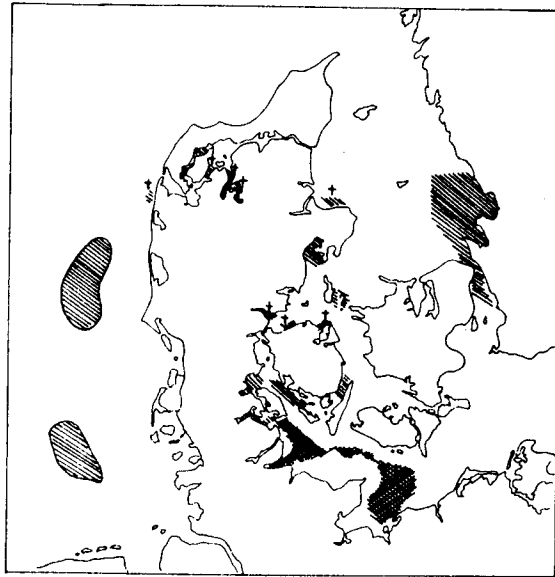
Der hersker ingen tvivl om, at omfanget af forureningen med plastik er stærkt voksende i disse år. Men det er dog fortsat meget usikkert, hvilken betydning plastik-forureningen har for dødeligheden blandt havfuglene.

Eutrofiering

Udvaskning af næringssalte - især fosfat og nitrat fra byernes spildevand og fra landbruget - er formodentlig hovedårsagen til, at der i de seneste år er sket voldsomme opblomstringer af iltforbrugende alger i de fleste skandinaviske farvande. Østersøen, store dele af Kattegat, næsten alle fjordsystemerne og sidst også dele af Nordsøen vurderes alle at have lavere iltindhold og mindre fiskepopulationer end for bare få årtier tilbage. Iltmangel, fiskedød og visse steder også bundvendinger er allerede påvist i alle de nævnte områder (se figur 1).

Hvad har den voldsomme organiske belastning af farvandene betydet for fuglene? Et svar ville kræve en storstilet overvågning af bestandene i de vigtigste lokaliteter i Kattegat, de indre dele af Nordsøen og i Østersøen. Den ornitologiske aktivitet omkring flere danske fjorde har påvist store tilbagegange i antallet af vandfugle, som raster i fjordene. Lad os tage Limfjorden som eksempel. Store dele af fjorden er idag ramt af iltmangel. Op til begyndelsen af 1'70'erne lå meget store koncentrationer af havdykænder i Limfjorden - f.eks. op til 18.000 overvintrende Bjergand *Aythya marila* og 16.000 fældende Fløjlsand *Melanitta fusca* (Joensen 1973 & 1974). I de senere år er disse store koncentrationer af fugle så godt som forsvundet fra dette område.

Overvågning af de store søfuglesamfund i Østersøen, Kattegat og dele af Nordsøen bør hurtigt blive et højt prioriteret krav overfor miljømyndighederne i Sverige og Danmark.

Figur 1. Områder omkring Danmark, hvor der i 1981 blev konstateret iltsvind (enkeltskraveret) og bundvendinger (dobbeltskravet) - (indlæg på Danmark Naturfredningsforenings konference "Havet omkring Danmark 1983").

Tungmetaller og toksiske forbindelser

Betydelige mængder af tungmetaller og giftige kemiske forbindelser udledes til vore farvande (se fig.2). Udledningen af tungmetaller og toksiske forbindelser finder idag sted på fuglerige lokaliteter uden at man for en lang række af stofferne har noget som helst kendskab til, hvilken effekt udledningen har på fuglene eller på havmiljøet generelt.

Udledning med spildevand, enten direkte eller via floder, er især alvorlig i Østersøen og den sydlige del af Nordsøen. Sidstnævnte fungerer tillige som dumpningsområde for bl.a. titanoxid og tungmetaller.

En øget tungmetalbelastning af bundfaunaen er påvist i Nordsøen, og nye undersøgelser viser en kraftig forringelse af fiskenes sundhedstilstand i dumpningsområderne.

Desuden foretages mindre lokale dumpninger i havneområder overalt i de skandinaviske farvande.

Et meget stort antal specialundersøgelser synes påkrævet for at eftervise disse spildstoffers skæbne i skandinaviske havfugle, - især med tanke på havfuglenes placering i de belastede farvandes fødekæder.

331.000 tons jern	6.000 tons chrom
45.000 tons zink	4.000 tons nikkel
25.000 tons mangan	532 tons cadmium
14.000 tons bly	100 tons kviksølv
10.000 tons kobber	

Figur 2. Ifølge Oslokommissionen tilføres Nordsøen årligt følgende mængder af tungmetaller. Andelen fra de norske og danske udledninger er ukendt.

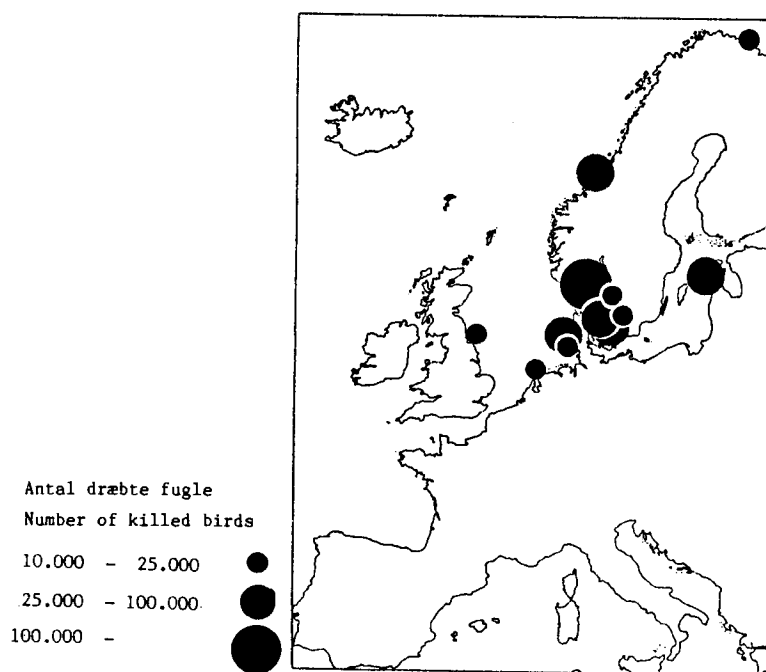
Olieforurening

Olieforurening vurderes at have medført en signifikant overdødelighed hos flere af de havfuglearter, som raster eller overvintrer i de skandinaviske farvande (Nettleship & Birkhead 1985).

De akutte olieudslip - som regel forårsaget af kollisioner eller grundstødninger med skibe og udslip fra olieplatforme - er idag af et sådant omfang, at de udgør en væsentlig trussel mod fuglelivet. Sammenlignet med resten af Europa er særlig mange havfugle omkommet efter akutte olieudslip i de skandinaviske farvande, specielt i Skagerrak og Kattegat (se fig. 3).

Det er vanskeligt at vise en direkte sammenhæng mellem de enkelte akutte olieforureninger og udviklingen i fuglebestandene, især fordi hovedparten af bestandene yngler i arktiske områder og derfor kun yderst vanskeligt kan monitoreres. Men ser man alene på dødeligheden som følge af de store oliespild er det klart, at meget store andele af de totale populationer af havdykænder og alkefugle er blevet ramt. Bestandsudviklingen hos fugle, som yngler i Danmark er blevet målt. Grundstødningen med det svenske skib Thun Tank III i det sydlige Kattegat februar 1979 betød således en markant tilbagegang for bestandene af Gråstrubet Lappedykker Podiceps griseigena og Tejst Cepphus grylle i Danmark. Bestanden af Gråstrubet Lappedykker i et undersøgelsesområde på Sjælland decimeredes således med ca 65 %, mens hovedparten af bestanden af Tejst gik tilbage med omkring 40 %. Betragter man bestandsudviklingen hos Tejsten i Danmark gennem de sidste 20 år viser der sig en tydelig sammenhæng mellem de mange store oliespild i vinterområderne i det sydlige Kattegat og store år til år nedgange for ynglebestanden (se fig. 4).

Antallet af grundstødninger og kollisioner ligger stadig på et højt niveau i danske farvande.

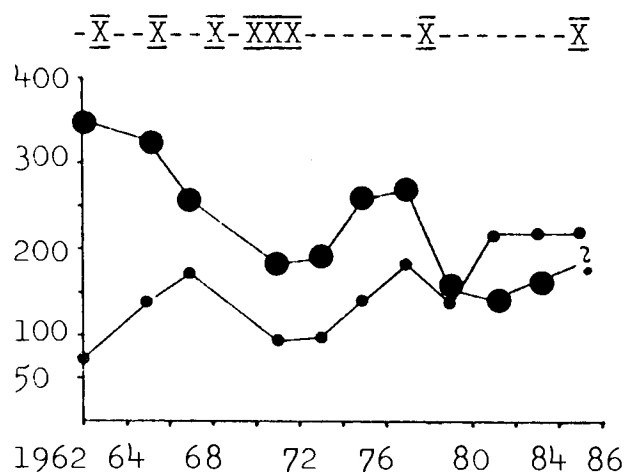
Figur 3. Kort over publicerede olieforureninger i Europa med min 10.000 dræbte fugle 1970-1985. Det formodede antal dræbte fugle er vist, mængden af olie er ikke vist (kilde: Danielsen, Durinck og Skov 1986).

Øget opmærksomhed omkring den kroniske forurening fra små, daglige udslip fra skibe og olieplatforme har afsløret, at denne form for olieforurening resulterer i en betragtelig havfugledød på linie med de uregelmæssige store udslip. Bedømt på baggrund af undersøgelser af ilanddrevne fugle synes der at være sket en nedgang i den kroniske belastning i britiske del af Nordsøen, mens der til gengæld er sket en drastisk øgning i den sydøstlige del. De danske undersøgelser af ilanddrevne havfugle, som startede i 85, viser maksimumsværdier for alkefugle, lommer og lappedykkere parallelt med forholdene i Tyskland og Holland (Danielsen, Durinck og Skov 1986, figur 5). Der er et stort behov for også at igangsætte lignende undersøgelser i Sydnorge og Sverige, for at opnå sammenlignelige mål for den kroniske belastning i den nordlige Nordsø og den svenske del af Kattegat og Østersøen.

Situationen vil forværres yderligere i de kommende år, idet der vil blive foretaget olieboringer i nye havområder, som rummer langt større koncentrationer af havfugle end de hidtidige boreområder i Nordsøen. Der planlægges nemlig nye efterforskningsboringer udført det danske Vadehav, i det vestlige Skagerrak og omkring Bornholm i Østersøen. I Nordnorge planlægges boringer i Barentshavet, som bl.a. rummer store koncentrationer af Kortnæbbet Lomvie Uria lomvia.

Kommercielt fiskeri

Moderat overfiskning af konsumfisk (f.ex sild og makrel) har næppe stor negativ effekt på de fiskespisende havfugles fødemuligheder i skandinavien, da stort set alle spisefisk er prædatorer på de småfisk og ungfisk havfuglene lever af.

Figur 4. Bestandsudviklingen hos Tejst Cepphus grylle på Ndr Rønner ●—●— and Hirsholmene —●— sammenlignet med større olieforureninger i Kattegat 1960-1985. \bar{X} = større olieforurening.

Derimod kan det stigende industrifiskeri i Nordsøen, hvor alle typer og årgange fiskes indenfor temmelig store områder, uden tvivl være i konkurrence med havfuglene. Dette fiskeri er også mistænkt for at bære en del af ansvaret for de fisketomme områder i Nordsøen.

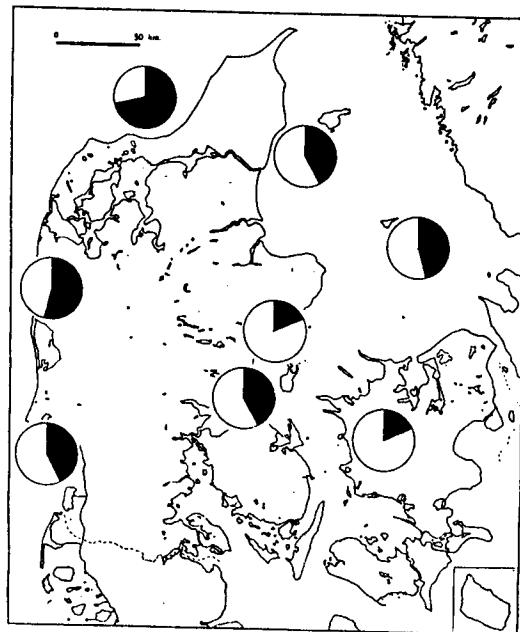
Overfiskning af bundfauna kan ramme havdykænder hårdt. Et aktuelt eksempel fra danske Vadehav er fiskeriet af Blåmusling (*Mytilus edulis*), som er hovedføde for ihvertfald de enorme forekomster af Ederfugl *Somateria mollissima* her. Nye kvoter vil tillade et intensivt fiskeri - i 1987 må der således fanges hvad der svarer til et helt års produktion af disse muslinger i Vadehavet!

Forstyrrelser

Større problemer i vinterhalvåret eksisterer kun m.h.t. havjagten, som giver store forstyrrelser af søfuglesamfundene i Kattegat og Østersøen - der er begrundet mistanke om at mange havdykænder tvinges til at søge mod andre og sekundære fourageringsområder. Kun ganske få af de store søfuglesamfund er beskyttet som naturbeskyttelsesområder mod jagt. Jagtudbyttet er relativt lavt for de fleste arter, men forstyrrelsen er et synligt problem.

Den store skibstrafik igennem skandinaviske farvande og i særdeleshed Kattegat, hvor ca. 100.000 skibe passerer hvert år, volder ikke uacceptabelt store forstyrrelsesmæssige problemer, idet hovedparten af trafikken går udenom de lavvandede dele.

Forstyrrelserne i forbindelse med erhvervs- og fritidsfiskeriet i vore farvande medfører næppe heller nogen væsentlig negativ effekt på havfuglenes valg af fødeområder.

Figur 5. Dødligheden blandt havfugle i danske farvande 1984/85, fordelt på olieforurenede (mørkt) og andre (hvidt) - (Danielsen, Durinck og Skov 1986).

Fangst i fiskenet

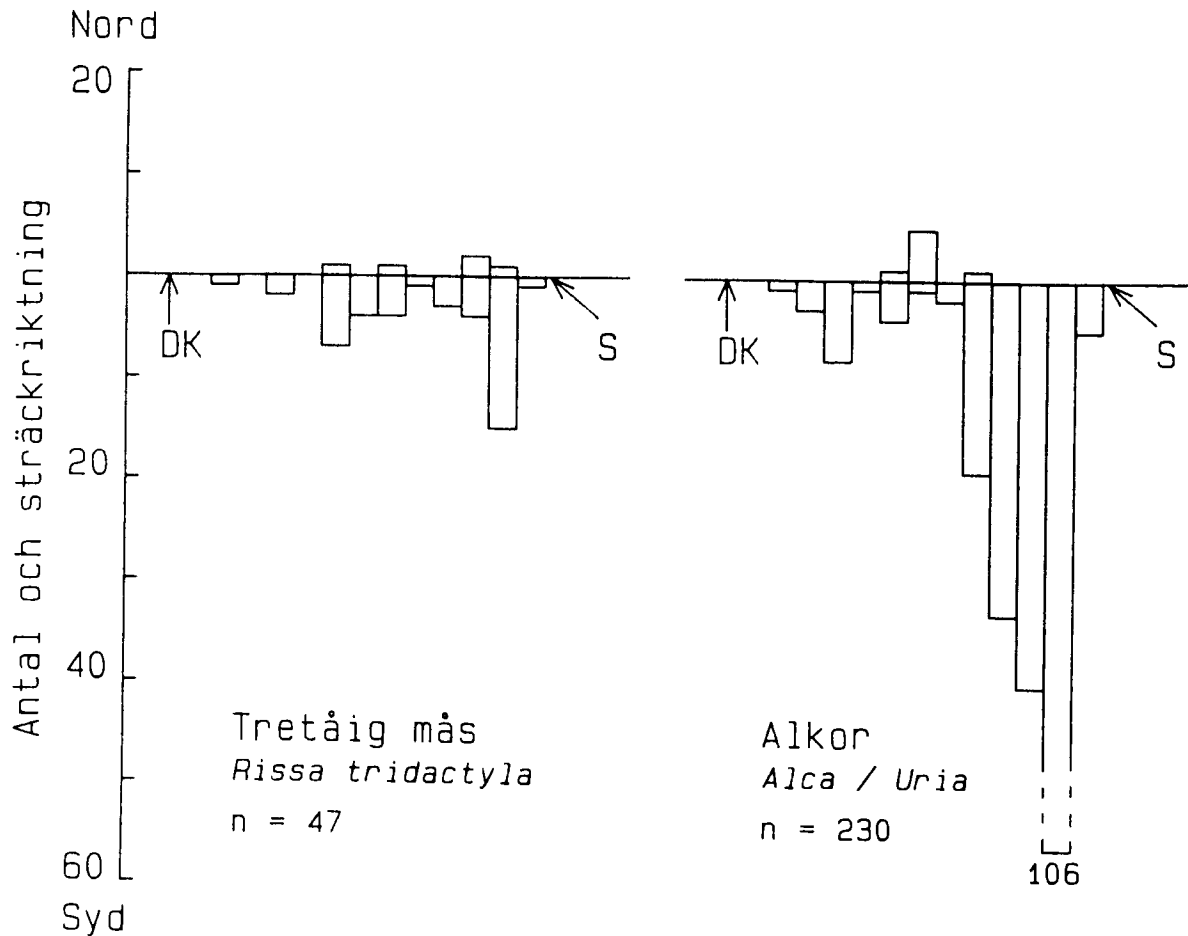
Utsigtet bifangst af havfugle under fiskeri er især et problem for alkefuglene. Drivnetfiskeri langs den norske kyst har været betragtelig i mange år og er idag underkastet en regulering bl.a. ved overvågning fra myndighedernes fiskerikontrol. I andre skandinaviske farvande som Skagerrak og Østersøen er der ikke påvist større netfangst, hvorimod et mindre antal Lomvie (*Uria aalge*) fanges i det sydøstlige Kattegat (Olden, Peterz & Kollberg 1985). Indsamling af data fra dele af Nordsøen, Skagerrak, Kattegat og Østersøen må være en vigtig opgave, til trods for at den samlede dødelighed i disse områder p.g.a. netfangst næppe er alvorlig og næppe kan nedsættes væsentligt. I det mindste kan netfangne alkefugle give meget vigtig biometrisk viden, ligesom de indsamlede kroppe udgør et værdifuldt materiale til analyse af kemisk belastning, fødesammensætning etc..

Som det fremgår af denne artikel er kendskabet til omfanget af truslerne overfor havfuglene i skandinaviske farvande i øjeblikket alt for ringe. Især må det pointeres, at der idag ikke foretages nogen tilstrækkelig overvågning af havfuglebestandene udenfor yngleperioden.

Havfuglene er sammen med havpattedyrene top-prædatorer i den marine fødekæde og derved de bedste indikatorer på, hvordan vores stærkt industrialiserede farvande Skagerrak, Kattegat, Nordsøen og Østersøen trives. Industrialiseringen vil øges de kommende år. Olieboringer planlægges i store dele af Østersøen, i Barentshavet, i den kystnære del af Nordsøen, Skagerrak og Kattegat, den organiske belastning af Nordsøen, Kattegat og Østersøen fortsætter stort set med uformindsket styrke, ligesom spildstofforureningen af Nordsøen vil gøre det. Der vil hurtigt rejse sig spørgsmål om konsekvenserne af denne påvirkning. Spørgsmål som vi for størsteparten er ude af stand til at besvare. Hvis forvaltningen og overvågningen af søfuglene ikke opprioriteres af myndighederne vil der hurtigt blive mangel på undersøgelsesresultater. Bevisbrist er allerede et nøgleord på andre områder, for eksempel m.h.t. skovdøden i Centraluropa.

Referencer:

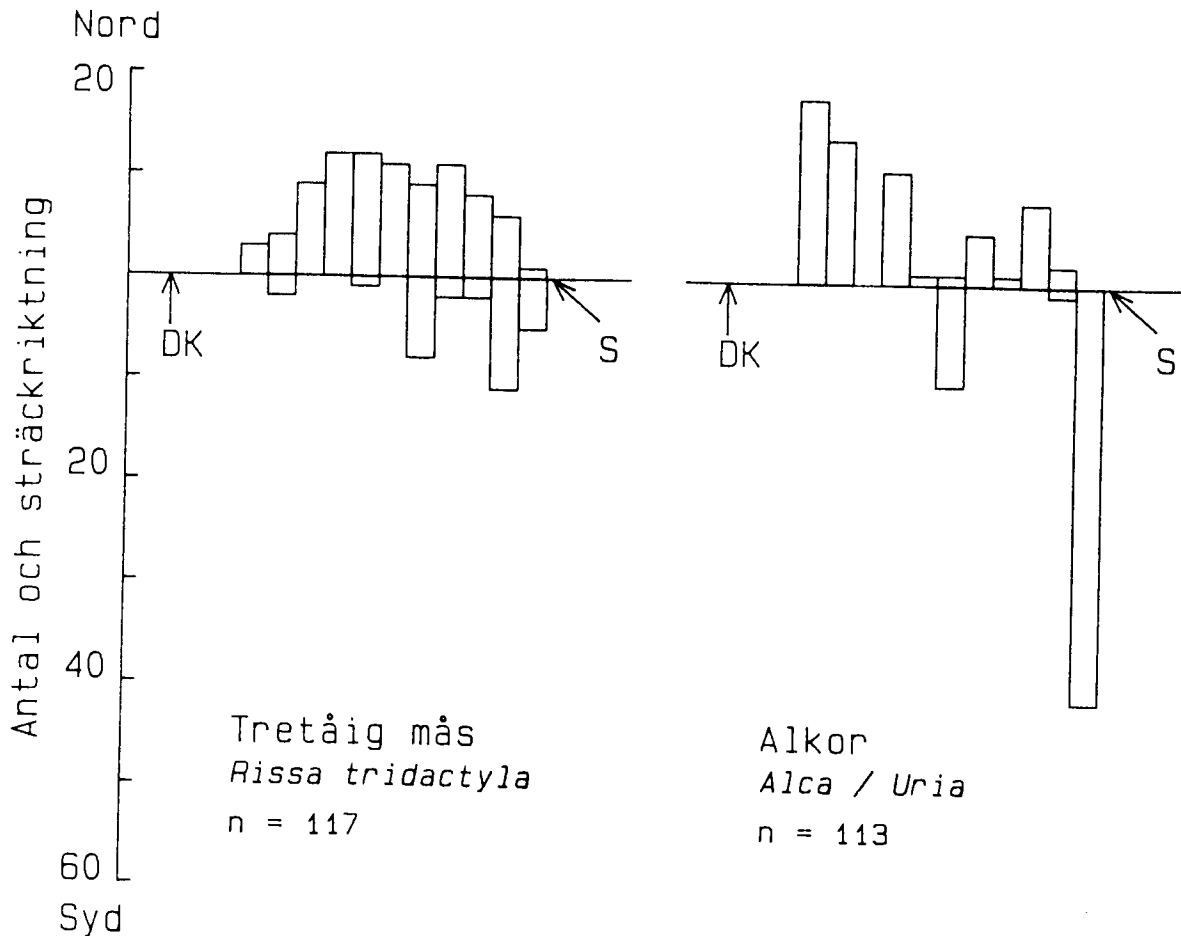
- Danielsen, Durinck & Skov 1986: Havfugle og olieforurening i danske farvande 1984-85 - rapport fra Dansk Ornitologisk Forening.
- Joensen, A.H. 1973: Moulting migration and wing-feather moult of seaducks in Denmark - Dan. Rev. Game Biol. vol. 8 nr. 4.
- Joensen, A.H. 1974: Waterfowl populations in Denmark 1965-73 - Dan. Rev. Game Biol. vol. 9. nr. 1.
- Nettleship & Birkhead 1985: The Atlantic Alcidae - Academic Press.
- Olden, Peterz & Kollberg 1985: Fisknætsdød blandt sjøfåglar - særskilt med avseende på problematikken i Nordvæstskåne - Anser 24, s. 159-181.

Figur 1. Antal observerade tretåiga måsar och alkor per tiominutersperiod mellan Göteborg och Fredrikshamn den 10 november 1985. Obstid: 08.40-10.50. S = svenska kusten, DK = danska kusten.

Överfarten till Fredrikshamn präglades av ett intensivt sydsträck av framför allt alkor (sillgrisslor *Uria aalge* och tordmular *Alca torda*), men även en del tretåiga måsar *Rissa tridactyla*. Aktiviteten var klart högst närmast den svenska kusten (figur 1).

Under återfärden till Sverige var mönstret helt annorlunda. Vinden hade mojnät något. Flertalet alkor flög nu mot nord eller nordväst. Endast inne vid svenska kusten pågick ett sydriktat sträck (figur 2). Tretåiga måsarna uppvisade ett liknande rörelsemönster. Måsarnas flykt påminde också oftare om födosök än om regelrätt sträck. Detta stöds också av att enstaka ex eller flockar av rastande måsar och alkor sågs (sammanlagt 39 resp. 19 ex.). Det verkade alltså som om fåglarna rört sig söderut under förmiddagstimmarna och nu började sprida ut sig över hela norra Kattegatt.

Figur 2. Antal observerade tretåiga måsar och alkor per tiominutersperiod mellan Fredrikshamn och Göteborg den 10 november 1985. Obstid: 12.20-14.10. S = svenska kusten, DK = danska kusten.

Hur mycket ser man då av havsfågelsträcket från land? Inledningsvis kan man ju spekulera i hur långt ut över havet man kan bevaka sträcket. Detta varierar med en mängd faktorer bl.a. väder, sjögång, observationplats, optik samt vilken art man studerar. Ett rimligt antagande är att man från den svenska kusten kan bevaka ungefär det område som man räknar från färjan under de två tiominutersperioderna närmast Sverige (motsvarande ca 10 km). Under morgontimmarna ser man då från land ca 40 respektive 50 % av de sträckande tretåiga måsarna respektive alkorna. Motsvarande siffror under eftermiddagen är ca 40 respektive 20 %.

Mycket fågel passerar således utom synhåll för observatören på land, men det är något som man alltid måste räkna med vid alla typer av sträckräkningar. Observationerna från färjan antyder dock att man under eftermiddagen, från land får en helt felaktig bild av havsfågelsträcket. Medan en majoritet av fåglarna till havs rörde sig mot nord, var förhållandet helt motsatt inne vid svenska kusten (jfr figur 2).

En enda observation av det här slaget kan naturligtvis inte ge något entydigt svar på hur väl landbaserade observationer belyser havsfåglarnas rörelser i Kattegatt. Kommande räkningar får utvisa om det observerade rörelsemönstret är representativt för förhållandena vid andra tillfällen. I vilket fall som helst tyder iakttagelserna på att fortsatta studier av havsfågelrörelserna i Kattegatt innehåller många spännande frågeställningar.

Tack till alla som deltagit som observatörer på färjorna under det gångna året, samt till ansvariga och personal på Stena Line, Varberg-Grenå linjen och Helsingborg-Grenå linjen. Projektet har erhållit ekonomiskt stöd från Verner von Heidenstams fond.

LITTERATUR

Blomqvist, S. & Peterz, M. 1984. Cyclones and pelagic seabird movements. Mar. Ecol. Prog. Ser. 20:85-92.

Jönsson, P.E. 1984. Havsfågelräkning från färjor - en försöksstudie. Havsfåglar i Kattegatt 1983. Rapport från Kullabygdens Ornitologiska Förening, suppl. 6:52.

Jönsson, P.E. & Peterz, M. 1976. Havsfåglar vid Kullen 1970-1974. Anser 15:51-64.

Jönsson, P.E., Oldén, B. & Peterz, M., 1985. Färjeräkning i Kattegatt 1984/1985. Havsfåglar i Kattegatt 1984. Rapport från Kullabygdens Ornitologiska Förening, suppl. 7:61-65.

Jönsson, P.E., Oldén, B. & Peterz, M., 1986. Räkning av havsfåglar från färjor i Kattegatt. Vår Fågelvärld 45:232.

Pettersson, G. & Unger, U. 1972. Havsfågelstudier på Västkusten under tioårsperioden 1960-1969. Vår Fågelvärld 31:229-236.

Författarens adress: Snickargatan 18, 754 37 Uppsala, Sverige

LITTERATUR OM SJØFUGL PUBLISERT I NORGE 1980-1985

Bernhard Storstein

Hensikten med en slik liste er å visualisere norsk-publisert litteratur om sjøfugl, slik at skandinaverne lettere kan finne fram til relevant stoff i mylderet av nasjonale og lokale organer og rapporter. Ideelt sett bør en slik oversikt være fullstendig, men dette har ikke latt seg gjøre i dette tilfellet. Forhåpentligvis har de mest informative og relevante artiklene og rapportene kommet med i listen.

Havfugl-begrepet er uklart eller diffust av natur. Dette gjør det problematisk å sette grenser for hva som er relevant å ta med i en slik oversikt. All faunistikk og økologi som vedrører følgende arter og grupper av fugl, er tatt med i oversikten (forutsatt et skjønnsmessig minimum av informasjonsverdi i teksten): (Lommer), havhest, lirer, stormsvaler, havsule, joer, (sabinemåke, dvergmåke), krykkje, alkefugler unntatt teist.

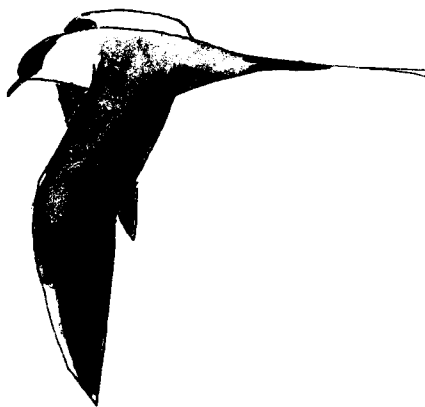
Følgende rapport-serier og tidsskrifter er gjennomlest, organets tilhørighet i parentes: Cinclus (Norsk Orn. Forening), Falco (NOF-Rogaland), Fauna (Norsk Zool. Forening), Krompen (NOF-Hordaland), Krykkja (NOF-Troms), Lappmeisen (unntatt 1984; NOF-Finnmark), Larus Marinus (NOF-Aust-Agder), Natur i Østfold (NOF-Østfold og Østfold Naturvern), Oriolus (NOF-Telemark), Piplerka (NOF-Vest-Agder), Rallus (unntatt 2-3 1983 og 3-4 1985; NOF-Møre og Romsdal), Toppdykker'n (NOF-Oslo og Akershus), Trøndersk Natur (NOF-Trøndelag), Vestfold-Ornitologen (unntatt nr. 2 1980; NOF-Vestfold), Viltrapporter (DVF/DN - Direktoratet for Naturforvaltning, Trondheim), Vår Fuglefauna (Norsk Orn. Forening), Østfold-Ornitologen (NOF-Østfold). Dessuten er de fleste nr. av Ottar (Univ. i Tromsø) lest.

- Anker-Nilssen, T. (red.) 1983. Rapport fra Røstprosjektet 1983. Zoologisk Museum, Oslo. Upubl. rapport, 64 pp.
- Anker-Nilssen, T., Bakken, V. og Røstad, O.W. 1984. Sjøfuglundersøkelser på Røst 1973-1983. Zoologisk Museum, Oslo. Upubl. rapport, 85 pp.
- Anker-Nilssen, T. og Røstad, O.W. 1981. Undersøkelser av oljeskadde sjøfugler i forbindelse med oljekatastrofen i Skagerak desember 1980/januar 1981. *Viltrapport 16*.
- Anker-Nilssen, T. og Røstad, O.W. 1982. Oljekatastrofen i Skagerrak ved årsskiftet 80/81 - omfang og undersøkelser. *Vår Fuglefauna 5*: 82-90.
- Barrett, R. 1980. Olje og sjøfugl. *Lappmeisen 6*: 4-8.
- Barrett, R.T. 1982. Seabird studies in North Norway. A fieldwork report 1981. Tromsø Museum, Tromsø. Upubl. rapport, 49 pp.
- Barrett, R. 1982. Sjøfuglkatastrofen i Varanger-fjorden - en forklaring og vurdering. *Vår Fuglefauna 5*: 100-102.
- Barrett, R.T. 1983. Seabird research on Hornøya, East Finnmark with notes from Nordland, Troms and W. Finnmark 1980-1983. A preliminary report. Tromsø Museum, Tromsø. Upubl. rapport, 62 pp.
- Barrett, R.T. 1983. Sjøfugl som sjødyr. *Ottar 140*: 41-46.
- Barrett, R. 1984. Hornøya og Reimøya Naturreservat. *Vår Fuglefauna 7*: 83-86.
- Barrett, R. 1984. Havsula - stor, men sjelden. *Vår Fuglefauna 7*: 224-226.

- Barrett, R.T. 1985. Further changes in the breeding distribution and numbers of cliff-breeding seabirds in Sør-Varanger, North Norway, 1975-1983. *Fauna norv. Ser. C, Cinclus* 8: 35-39.
- Barrett, R.T. og Rikardsen, F. 1982. Seabird reseach in North Norway. A fieldwork report 1982. Tromsø Museum, Tromsø. Upubl. rapport, 42 pp.
- Berglihn, J.E., Knutson, P.K. og Vestøl, T. 1984. Flekkerøya 1983. *Piplerka* 14: 70-79.
- Berglihn, J.E., Knutson, P.K. og Vestøl, T. 1985. Rapport fra "Kvåsen" 1984. *Piplerka* 15: 4-30.
- Bergstrøm, R. 1981. Sjøfuglkatastrofen i Skagerak, årsskiftet 1980-81. *Oriolus* 10: 34-37.
- Eosy, R.G. 1980. Sabinemåke, *Larus sabini*, observert for første gang i Østfold. *Østfold-Ornitologen* 7: 14-16.
- Bredesen, B. 1983. Vannfugl i fjorden øst for Fornebu og Nesoddlandet. *Toppdykker'n* 6: 73-83.
- Bredesen, B.Ø. 1985. Vannfugl i indre Oslofjord. *Toppdykker'n* 8: 54-65.
- Brynjelsen, D. og Storstein, B. 1983. Trekkfugl-tellinger ved Røvær i 1981 og -82. *Falco* 12: 116-129.
- Byrkjedal, I., Eldøy, S. og Jacobsen, E. 1982. Oljeskadet sjøfugl langs kysten av Rogaland og Vest-Agder januar-mars 1982. *Vår Fuglefauna* 5: 96-99.
- Byrkjeland, S. og Håland, A. 1985. Vinterpopulasjoner av sjøfugl i Nordhordland 1985. *Rapport Ornitologi nr. 23*, Zoologisk Museum, Universitetet i Bergen.
- Byrkjeland, S., Svenkerud, K., Hansen, K.A. og Sætersdal, M. 1982. Fugletrekket ved Skogsøy, Øygarden høsten 1981. *Krompen* 11: 45-56.
- Cleve, A. 1984. Rapport fra taksering av sjøfugl i Telemark-skjærgården vinteren 1983-1984. *Oriolus* 13: 32-39.
- Eldøy, S. 1981. Tellinger av sjøfugler fra fly i Rogaland, mars-april 1980. *Falco* 10: 132-138.
- Eldøy, S. og Munkejord, Aa. 1983. Sjøfuglprosjektet i Rogaland 1979-1983. DVF, Trondheim. Upubl. rapport, 42 pp.
- Fiske, P. 1981. Krykkja på Nordmøre 1981. *Rallus* 11: 106-109.
- Fiske, P. 1982. Krykkja på Nordmøre 1982. *Rallus* 12: 121-123.
- Folkedal, S. 1981. Tellinger av sjøfugl fra båt ved Karmøy og Bokn 1980, og litt om båttellinger sammenlignet med flytelling. *Falco* 10: 139-144.
- Folkestad, A.O. 1982. Havsvale fanga i hekketida på Summmørskysten. *Vår Fuglefauna* 5: 236-243.
- Folkestad, A.O. 1982. På jakt etter havsvalene. *Rallus* 12: 111-113.
- Folkestad, A.O. 1983. *Sjøfugl og oljesøl*. Tapir, Trondheim.
- Folkestad, A.O., Follestad, A. og Valde, K. 1980. Successful nesting of Great Skuas on Runde, W. Norway, in 1980. *Fauna norv. Ser. C, Cinclus* 3: 55.
- Folkestad, A.O., Follestad, A. og Valde, K. 1984. Sjøfuglundersøkingar på Runde i Herøy, Møre og Romsdal i perioden 1979-1983. Rapport fra Sjøfuglprosjektet, delprosjekt Runde. Molde. Upubl. rapport, 153 pp.
- Follestad, A. 1980. Ilanddrivne sjøfuglar. *Rallus* 10: 120-121.
- Follestad, A. 1981. Ilanddrivne sjøfuglar 1981. *Rallus* 11: 40-41.
- Follestad, A. 1982. Ilanddrivne sjøfuglar 1982. *Rallus* 12: 76-78.
- Follestad, A. 1984. Brukerveiledning til DVF's sjøfuglkartverk. DVF, Trondheim. Upubl. rapport, 73 pp.

- Follestad, A. 1984. Sjøfuglundersøkelser på kysten av Nord-Trøndelag og Sør-Helgeland vinteren 1984. "Haltenbank-prosjektet". DVF, Trondheim. Upubl. rapport, 73 pp.
- Follestad, A. og Thomassen, J. 1985. Konsekvensvurderinger av olje/sjøfugl i forbindelse med mulig åpning av Møre I og Troms II. *Viltrapport* 37.
- Frantzen, B. 1985. Sjøfugl i Tanafiorden de siste 80 åra. *Lappmeisen* 11: 36-43.
- Frengen, O., Furunes, K.A., Nygård, T. og Røv, N. 1980. Vintertellinger av sjøfugl i Trondheimsfjorden 1980. *Trøndersk Natur* 7: 131-135.
- Frengen, O., Furunes, K.A., Nygård, T. og Røv, N. 1981. Sjøfugltellinger i Trondheimsfjorden 1981. *Trøndersk Natur* 8: 112-119.
- Frengen, O., Furunes, K.A., Nygård, T. og Røv, N. 1982. Sjøfugltellinger i Trondheimsfjorden 1982. *Trøndersk Natur* 9: 108-114.
- Frengen, O., Furunes, K.A., Kvam, T., Nygård, T. og Røv, N. 1984. Sjøfugltellinger i Trondheimsfjorden 1983. *Trøndersk Natur* 11: 28-36.
- Frengen, O., Furunes, K.A., Kvam, T., Nygård, T. og Røv, N. 1984. Vintertellinger av sjøfugl i Trondheimsfjorden 1984. *Trøndersk Natur* 11: 148-154.
- Gjeldsnes, Ø. 1980. Krykkja på Nordmøre. *Rallus* 10: 112-114.
- Gjeldsnes, Ø. 1982. Vannfugltelling på ytre Averøy. *Rallus* 12: 60-61.
- Gjeldsnes, Ø. 1982. Krykkjeproduksjon. *Rallus* 12: 124-126.
- Godø, G. 1985. Changes in the population of Kittiwake *Rissa tridactyla* in Sogn and Fjordane during 1955-1984. *Fauna norv. Ser. C, Cinclus* 8: 40-43.
- Godø, G. 1985. Utviklingen av sjøfuglbestanden i Utvær. *Fauna* 38: 18-26.
- Grastveit, I. 1980. Mars 1979. Oljekatastrofe i Varangerfjorden. *Lappmeisen* 6: 22-27.
- Gylseth, J. 1982. Krykkja i Romsdalen 1981. *Rallus* 12: 52-53.
- Haga, A. 1982. Sjøfugl-trusler og vern. *Natur i Østfold* 1: 50-53.
- Hauge, F. og Folkedal, S. 1980. Høsttrekket av fugl ved Ekofiskfeltet i Nordsjøen 1978. *Vår Fuglefauna* 3: 220-226.
- Hausen, R.E. 1984. Mølen høsten -83. *Vestfold-Ornitologen* 5: 33-48.
- Heggland, H. 1985. Eftang våren -85. *Vestfold-Ornitologen* 6: 131-136.
- Håland, A. 1980. Sjøfuglbestanden vest for Tofterøy, Sund i ferbruar 1977. *Krompen* 9: 173-177.
- Iversen, H.M. 1985. Observering av sjøfugl. *Krykkja* 8: 27-28. (Notat om sjøfugltellinger i Barentshavet fra båt juni-juli 1984).
- Jacobsen, E. 1984. Mindre olieskadd sjøfugl langs Jærkysten vinteren -83/84. *Falco* 13: 116-121.
- Jacobsen, E. 1985. Mengden av olieskadd fugl på Jæren vinteren -84/85. *Falco* 14: 61-65.
- Jæren, V. 1985. Sjøfuglundersøkelser i forbindelse med oljevirkosomhet på sokkelen. *Lappmeisen* 11: 44-45.
- Johannessen, K. 1985. Møringa. *Vestfold-Ornitologen* 6: 139-142.
- Karlsen, H.E. 1984. Store Færder høsten -83. *Vestfold-Ornitologen* 5: 21-32.
- Kersbergen, M. og Jacobsen, E. 1983. Oljefugl langs Jærkysten vinteren -81/82. *Falco* 12: 5-9.

- Lid, G. 1981. Reproduction of the Puffin on Røst in the Lofoten Islands in 1964-1980. *Fauna norv. Ser. C. Cinclus* 4: 30-39.
- Lid, G. (red.) 1982. Rapport fra Røstprosjektet 1981. Zoologisk Museum, Oslo. Upubl. rapport, 75+9 pp.
- Lid, G. (red.) 1982. Rapport fra Røstprosjektet 1982. Zoologisk Museum, Oslo. Upubl. rapport, 102 pp.
- Lid, G. og Bentz, P.-G. 1980. Foreløpig rapport om Røstprosjektet 1980. Zoologisk Museum, Oslo. Upubl. rapport, 39 pp.
- Lid, G., Bentz, P.-G. og Michaelsen, J. 1979. Foreløpig rapport om Røstprosjektet 1979. Zoologisk Museum, Oslo. Upubl. rapport, 40 pp.
- Lund, R.A. 1984. Hvorfor er krykkja så aggressiv? *Vår Fuglefauna* 7: 100.
- Mehlum, F. 1984. Konsentrasjoner av sjøfugl langs kanten av isbreer og utenfor breelver på Svalbard. *Fauna* 37: 156-160.
- Mehlum, F. 1984. Svalbards sjøfugler. *Ottar* 150: 45-52.
- Mehus, H. (red.) 1984. Sjøfugl i Nord-Norge. *Ottar* 148.
- Michaelsen, J. 1981. Oljedrepte sjøfugl i Mandal kommune. *Piplerka* 11: 10.
- Munkejord, Aa. og Folkedal, S. 1983. Streifende flokker av krykkje *Rissa tridactyla* i Rogaland om sommeren - immigranter fra Storbritannia? *Vår Fuglefauna* 6: 192-193.
- Munkejord, Aa., Folkedal, S. og Halvorsen, S. 1981. Etablering av havhest *Fulmarus glacialis* som hekkefugl i Rogaland og bestandsutviklingen 1968-79. *Vår Fuglefauna* 4: 231-238.
- Myrberget, S. 1980. Registrering av sjøfugl drept under laksefiske 1978. *Vår Fuglefauna* 3: 45-48.
- Myrberget, S. 1981. The fledging period of Puffins *Fratercula arctica* on Røst, northern Norway. *Fauna norv. Ser. C, Cinclus* 4: 27-29.
- Myrberget, S. (red.) 1982. Negative faktorer for sjøfugl. *Viltrapport* 21.
- Norderhaug, M. 1983. Endringer i forekomsten av storjo og svartbak på Svalbard. *Vår Fuglefauna* 6: 30-33.
- Numme, G. og Skjauuff, H. 1985. Havsfugl i Oslofjorden 1983/84. *Vestfold-Ornitologen* 6: 107-116.
- Nygård, T. og Røv, N. (red.) 1984. Sjøfuglundersøkelser på Nordlandskysten 1982-1983, "Trønabankprosjektet". *Viltrapport* 28.
- Olsvik, H. og Thomassen, B. 1980. Lirer på Nordmørskysten. *Rallus* 10: 58-60.
- Rikardsen, F. 1984. Næringstilgang og hekkesuksess hos lunde *Fratercula arctica* i nordre Nordland. Troms og Vest-Finnmark. Rapport til Sjøfuglutvalget. Tromsø Museum, Tromsø. Upubl. rapport, 22 pp.
- Rør, J.E. 1984. Lomviinvasjonen i indre Oslofjord høsten 1983. *Toppsykker'n* 7: 11-17.
- Røv, N. 1982. Olje og sjøfugl på Helgelandskysten 1981. *Vår Fuglefauna* 5: 91-95.
- Røv, N. 1982. Sjøfuglundersøkelser på Sklinna 1980-1981. DVF, Trondheim. Upubl. rapport, 12 pp.
- Røv, N. 1982. Sjøfuglundersøkelser på Sklinna 1982. DVF, Trondheim. Upubl. rapport, 10 pp.
- Røv, N. (red.) 1984. Sjøfuglprosjektet 1979-1984. *Viltrapport* 35.
- Seim, V. 1983. Havsvalefangst i hekketida på Ytterøvane fvr. Sogn og Fiordane. *Vår Fuglefauna* 6: 263-264.
- Stenmark, G. 1981. Sjøfuglregistreringene i Østfold vinteren 1980/81. *Østfold-Ornitologen* 8: 55-58.

- Stenmark, G. 1985. Fem år med sjøfugltellinger i Østfold. *Natur i Østfold* 4: 6-14.
- Storstein, B. 1983. Uvanlig mye lomvi i fiskegarn sommeren 1982. *Falco* 12: 102.
- Storstein, B. og Brynjelsen, D. 1980. Høsttrekket ved Kvalsvik 1979. II: non-Charadrii. *Falco* 9: 110-121.
- Storstein, B. og Brynjelsen, D. 1981. Høsttrekket av fugl ved Røvær 1980. *Falco* 10: 150-167.
- Strann, K.-B. 1981. Registrering av hekkende sjøfugl i Troms Fylke. 22. juni - 10. juli 1981. Tromsø Museum, Tromsø. Upubl. rapport, 98 pp.
- Strann, K.-B. 1982. Registrering av hekkende sjøfugl og myteflokker i Troms Fylke. 22.6-10.7. 1981 og 16.6-13.7.1982. Tromsø Museum, Tromsø. Upubl. rapport, 60 pp.
- Strann, K.-B. 1983. Foreløpig rapport fra hekkeregistreringene i Vest-Finnmark 1983. Tromsø Museum, Tromsø. Upubl. rapport, 13 pp.
- Størkersen, Ø.R. 1985. Havsfugl ved Titran, Frøya. *Trøndersk Natur* 12: 24-25.
- Svenkerud, K., Hansen, K.A. og Mjøs, A.T. 1983. Fugletrekket ved Skogsøy, Øygarden våren 1982. *Krompen* 12: 58-69.
- Svenkerud, K. og Mjøs, A.T. 1984. Rapport fra vårtrekket ved Fedje våren 1983. *Krompen* 13: 91-101.
- Toft, G.O. 1983. Changes in the breeding seabird populations in Rogaland, SW-Norway. during 1949-1979. *Fauna norv. Ser. C, Cinclus* 6: 8-13.
- Tofte, S. og Storstein, B. 1984. Fugl ved Røvær -83. *Falco* 13: 122-131.
- Tofte, S. og Storstein, B. 1985. Fugl ved Røvær -84. *Falco* 14: 169-180.
- Tysse, T. 1981. Vinterbestanden av lom og dykkere i Rogaland. *Falco* 10: 4-24.
- Vader, W. 1980. the Great Skua *Stercorarius skua* in Norway and the Spitsbergen area. *Fauna norv. Ser. C, Cinclus* 3: 49-55.
- Ørskog, D. 1980. Fugler på kontinentalsokkelen. *Rallus* 10: 48-50.
- Albu, Ø. og Fiske, P. 1983. Fugler i More og Romsdal. Del 2: Jofamilien *Stercorariidae*. *Rallus* 13: 148-150.

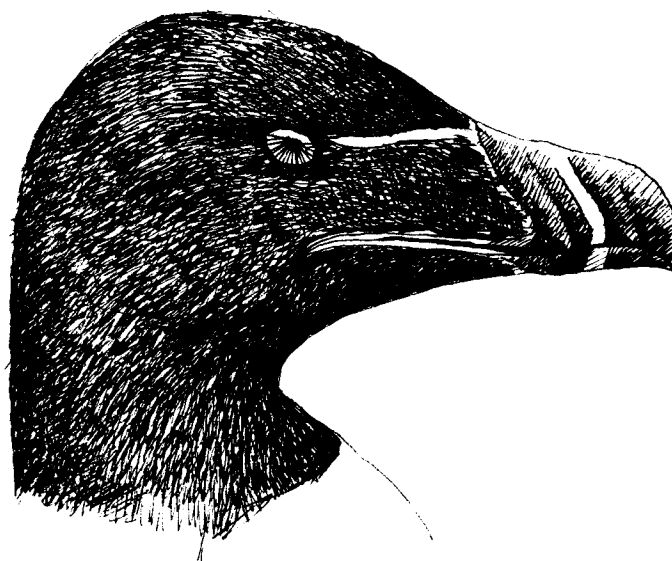
RECENSIONER

D.N. Nettleship & T.R. Birkhead (eds.) 1985. The Atlantic Alcidae. The Evolution, Distribution and Biology of the Auks Inhabiting the Atlantic Ocean and Adjacent Water Areas. Academic Press, London & Orlando. 574 pp. ISBN 0-12-515670-7. Pris: inb. US \$ 40.00, hft. US \$ 19.95.

År 1944 publicerades Finn Salomonsens monografiarbete The Atlantic Alcidae. The seasonal and geographical variation of the auks inhabiting the Atlantic Ocean and adjacent waters, i Göteborgs Kungliga Vetenskaps- och Vitterhets-Samhälles Handlingar (Serie B 3(5):1-138). Detta arbete sammanfattade vad som då var känt om de atlantiska alkfåglarnas förekomst och utbredning. Kunskapsmängden har under fyrtio år växt i omfattning så att det idag torde vara en näst intill omänsklig uppgift för en ensam person att skriva en detaljrik och uttömmande monografi om dessa fåglar. Behovet av bra sammanfattande översikter är därför stort. Den nu utkomna samlingsvolymen, dedicerad till minnet av Finn Salomonsen och med samma huvudtitel som dennes monografi, fyller på ett utmärkt sätt detta behov. Boken behandlar utförligt de sex alkarterna alkekung Alle alle, spetsbergsgrißla Uria lomvia, sillgrißla Uria aalge, lunnefågel Fratercula arctica, tordmule Alca torda och tobisgrißla Ceppus grylle, samt även den sedan 1844 utdöda garfågeln Pinguinus impennis.

Nio internationellt ledande personer inom alkforskningen har skrivit bokens tio kapitel. Fem av kapitlen utgörs av grundliga genomgångar, art för art, av frågor kring klassificering och systematik, utbredning, populationsnumerär, migrationsmönster, häckningsbiologi, födoval och ruggning. Den andra hälften av kapitlen är av mer jämförande syntes- och temakaraktär. Här diskuteras olika aspekter kring bl.a. ortstrohet, kolonialitet, sociala beteenden, häckningstid, kull- och äggstorlek, häckningsframgång, livslängd etc. Bokens avslutande kapitel rör effekter på olika alkpopulationer av klimatsvängningar och av mänsklig påverkan såsom jakt, drunkning i fisknät, överuttag av olika fiskpopulationer, oljeutsläpp, miljögifter m.m.

Alla bokens tio kapitel är genomgående mycket välskrivna och välredigerade, med koncis detaljinformation och omfattande referering till källmaterial. Kraven på författarna och deras vetenskapliga stringens har uppenbarligen varit högt ställda. De ofta förekommande utblickarna och förankringen av behandlade frågor i mer generella ornitologiska och ekologiska problem ger ökad behållning åt läsandet. De i slutet av varje kapitel återkommande sammanfattningarna och identifieringarna av kunskapsluckor som det är angeläget att rikta framtida

forskning mot är mycker värdefulla inslag i boken. De bra indexen med allmänna sökord respektive geografiska namn gör att boken med fördel kommer att kunna användas även som uppslagsbok. Således, The Atlantic Alcidae är en omistlig bok för den som arbetar aktivt med studier kring alkor men har även en självklar plats i bokhyllan hos den som är mer allmänt havsfågelintresserad.

Sven Blomqvist

M.P. Harris, 1984. The Puffin. T & A D Poyser, Calton. 223 pp. ISBN 0-85661-038-0. Pris: inb. 12.60.

T & A D Poyser Ltd är ett engelskt bokförlag som ger ut välgjord ornitologisk litteratur, ofta av artmonografisk karaktär. Vad gäller havsfåglar har förlaget tidigare gett ut The Gannet av Bryan Nelson. The Puffin av Michael P. Harris utgör inget avsteg från kvalitetsambitionerna. Boken är en bred syntes av kunskapen om lunnefågeln och dess biologi. Med mer än 15 års seriös forskning kring lunnefågeln är Harris själv en given auktoritet på denna fågelart. I bokens 15 kapitel tas olika aspekter upp kring bl.a. evolution, systematik, morfologi, utbredning, populationsnumerär, häckningsbiologi, beteenden (av K. Taylor), födoval och födosök, predatorer och konkurrens, samt mänsklig påverkan i form av jakt, fiske och miljöföroreningar. Texten är genomgående mycket välinitierad och lättläst. Längst bak finns bokens 20 tabeller samlade. Illustrationerna utgörs av 47 kartor och diagram, 24 svartvita fotografier,

samt fint tecknade vinjetter av Keith Brockie. År 1953 utkom Ronald M. Lockleys klassiska monografi Puffins. Harris nu utkomna bok The Puffin är en värdig arvtagare.

Sven Blomqvist

A.J. Gaston & D.N. Nettleship, 1981. The Thick-billed Murres of Prince Leopold Island. A Study of the Breeding Ecology of a Colonial High Arctic Seabird. Canadian Wildlife Service Monograph Series No. 6, Ottawa. 349 pp. ISBN 0-660-10857-7. Pris: inb. CAN \$ 38.40.

I östliga delar av arktiska Kanada och i delar av västra Grönland pågår submarin borrhning efter olja och gas. För att ge bättre kunskapsunderlag för bedömning av denna verksamhets miljökonsekvenser har olika forskningsprojekt genomförts (se t.ex. tidskriften Arctic 35(1)). Boken The Thick-billed Murres of Prince Leopold Island är resultatet av tre års (1975-1977) omfattande studier av spetsbergsgrisslepopulationen (86 000 häckande par) på Prince Leopold Island, belägen nordväst om Baffin Island i högarktiska Kanada. Studierna är det största och bäst sammanhållna häckningsbiologiska arbete som presenterats om en i Arktis häckande fågel, och omfattar bl.a. beteenden hos vuxna och unga fåglar, faktorer som påverkar ungarnas tillväxt, och häckningsframgång under olika fysiska och biologiska betingelser. Rikedomen på data (boken innehåller 87 tabeller och 127 figurer) gör att vissa avsnitt kan vara väl tunga att smälta vid en första genomläsning. De väl kondenserade sammanfattningarna i slutet av varje kapitel är därför bra för läsare som framför allt söker kvintessensen. Bokens mest stimulerade läsning är det avslutande kapitlet där olika ekologiska frågeställningar, bl.a. kolonialitet, populationsbegränsningar och diversitet hos olika havsfågelsamhällen, är föremål för diskussion och spekulation. En viktig målsättning med boken har varit att noggrant dokumentera spetsbergsgrisslepopulationen på Prince Leopold Island 1975-1977 (betydande primärdatamängder finns därför redovisade bland de 28 appendixen) för att möjliggöra framtida, jämförande och uppföljande studier. Rapporter om vikande populationsnumerär (20-40 procentiga minskningar) i Kanada och på Grönland utgör viktiga skäl till för uppföljning av spetsbergsgrisslans populationsutveckling. Denna bok är en grundsten för denna typ av framtida studier.

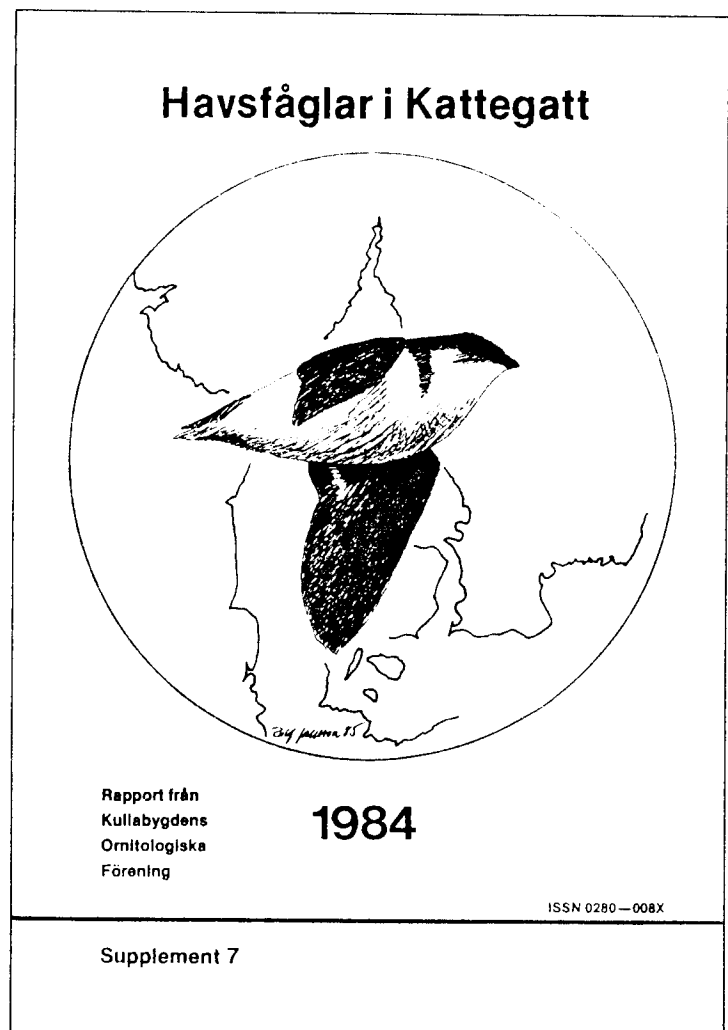
Sven Blomqvist

AKTUELLT

Skandinaviska Havsfågelgruppens årsmöte 1986 kommer att äga rum den 6 december i Köpenhamn, Danmark. Förutom sedvanliga årsmötesförhandlingar kommer ett antal föredrag med anknytning till havsfågelornitologi att hållas. Programmet är vid nuvarande tidpunkt inte helt klart, men intresserade uppmanas att vända sig till någon i styrelsen, som kan lämna närmare information.

HAVSFÅGELRAPORTER

Enstaka exemplar av äldre årgångar av **Havsfåglar i Kattegatt** finns fortfarande i lager. Rapporter från åren 1978-1982 kostar 20 skr, åren 1983-1984 25 skr. Enklast beställs dessa genom att aktuellt belopp sätts in på Kullabygdens Ornitologiska Förenings postgiro nummer 2 34 39 - 4, och ange vad beloppet avser.

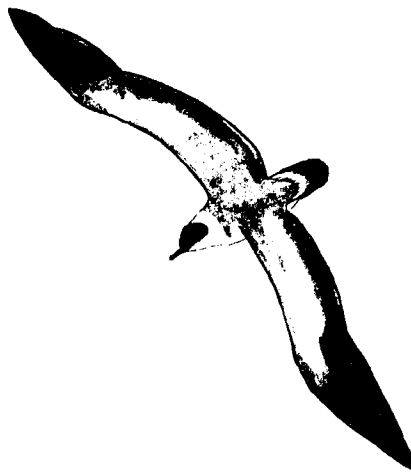

SKANDINAVISKA HAVSFÅGELGRUPPENS STYRELSE OCH KONTAKTMÄN

Ordförande	Erik Vikkelsø Rasmussen	Hjorts vej 18	DK-4500 Nykøbing Sjælland	03-41 33 40
Sekretärerare	Bernhard Storstein	Zoologisk Museum	N-5000 Bergen	
Kassör	Karl-Göran Nilsson	Långgatan 19	S-263 00 Höganäs	042-436 38
	Geir Andersen	Nadderudrn 79	N-1347 Hosle	
	Jan Durinck	Bøhmensgade 5, 2.tv.	DK-2300 København	
	Bertil Oldén	Slåttervägen 27 F	S-222 38 Lund	046-15 20 05
	Mats Peterz	Snickargatan 18	S-754 37 Uppsala	018-25 77 76

Radaktion:

Redaktör	Mats Peterz	Snickargatan 18	S-754 37 Uppsala	018-25 77 76
	Geir Andersen	Nadderudrn 79	N-1347 Hosle	
	Mikael Ritman	Charlottevej 5	DK-9900 Fredrikshavn	08-42 85 67

Lokala kontaktmän:

Bohuslän	Jan Arthursson	Klövergatan 3	S-456 00 Kungshamn	0523-301 32
Hönö	Mikael Hake	Gulsparsvägen 31	S-412 67 Göteborg	031-40 38 78
Nidingen	Nidingens fågelstation	Box 103 05	S-434 01 Kungsbacka	0300-625 94
Getterön	Lars-Bertil Gustafsson	Hästhagavägen 10	S-432 00 Varberg	0340-877 40
Glommen- Morups Tånge	Stefan Lagerblad	Box 5151	S-311 05 Falkenberg	0346-197 79
Södra Halland	Stig Rosén	Bonnarpsvägen 10	S-312 00 Laholm	0430-108 39
Kullen	Karl-Göran Nilsson	Långgatan 19	S-263 00 Höganäs	042-436 38
Gilleleje	Nis Kil	Teglgårdsvej 653	DK-3050 Humlebæk	02-19 07 93
Tisvildeleje	Niels Hallow	Grumstrupsvej 6	DK-2900 Hellerup	01-65 09 96
Spodsbjerg	Michael Trasborg	Sandlodden 9	DK-3390 Hundested	02-34 01 63
Rørvig	Erik Vikkelsø Rasmussen	Hjorts vej 18	DK-4500 Nykøbing Sjælland	03-41 33 40
Samsø	Leif Brauer	Skodsborgsparken 44 I	DK-2942 Skodsborg	
Fornaes	Roif Danielsen	Kantorvenget 182	DK-8240 Risskov	
Voerså og Stensnæs	Bjarke Laubek	Aavænget 12, Voerså	DK-9300 Søby	08-46 02 08
Skagen	Knud Pedersen	Eratosvej 20	DK-9990 Skagen	08-44 23 36
Norra Jylland	Henrik Nyrup	Gildsigvej 8, Nørre Uttrup	DK-9400 Nørresundby	08-17 34 01
Blåvand	Jean Rasmussen og Jan Durinck	Blåvand fuglestation Bøhmensgade 5, 2.tv.	DK-6857 Blåvand DK-2300 København	
Indre Oslofjord	Bård Bredesen	Vestengveien 5	N-1184 Oslo 11	02-28 18 19
Mølen	Gunnar Numme, c/o Mølen	Orn Stasjon, Boks 220	N-3201 Sandefjord	
Jomfruland	Folke Gravklev	St. Jørgens vej 12	N-0662 Oslo 6	
Akerøya	Günter Bøsy	Grensens 31	N-1650 Sellebakk	
Store Færder	Hallvard Hauer		N-3135 Torød	
Rovær	Bernhard Storstein	Zoologisk Museum	N-5000 Bergen	
DOF's oliefugle- gruppe	Henrik Skov	Morbærhaven 18-34	DK-2620 Albertslund	02-45 37 75